

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM
ÇOCUKLARINA YÖNELİK
MASAL KİTAPLARINDAKİ
İLLÜSTRASYONLARIN
İNCELENMESİ**

**Gürsoy ŞEREF
Yüksek Lisans Tezi
Haziran 2008**

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARINA YÖNELİK
MASAL KİTAPLARINDAKİ İLLÜSTRASYONLARIN
İNCELENMESİ

Gürsoy ŞEREF

YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Turgay ÜNALAN

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Haziran 2008

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARINA YÖNELİK MASAL KİTAPLARINDAKİ İLLÜSTRASYONLARIN İNCELENMESİ

Gürsoy ŞEREF

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Haziran 2008

Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Turgay ÜNALAN

Okul öncesi dönem, çocuğun yaşamının temelidir. Bu dönem çocuğun görsel gelişimi açısından önemli bir süreçtir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir. Nitekim çocuk gelişiminde görme ile öğrenme arasında çok yakın bir bağ kurulur. Henüz okumayı bilmeyen çocuk için kitapta ilgi çekici ilk şey kapak ve illüstrasyondur. Kitaplarda kullanılan illüstrasyonlar çocuğun öğrenmesini ve algılamasını geliştirir, çocuğun güzellik beğenisini geliştirerek sanat zevkinin oluşmasında etkili olur. İyi illüstrasyonlar çocuğun anlamasını kolaylaştırarak, çocukta okuma isteğini arttırıcı etki oluşturmaktadır. Çocuğun kitap ile ilişkisinin başlamasında, okuma alışkanlığını oluşmasında illüstrasyonun etkisi büyüktür. İyi bir biçimde hazırlanmış resimli kitaplar, çocuğun zihin ve duygularını uyararak estetik değerleri kazanmasında etkili olacaktır. Bu nedenle bu dönem çocuklarına yönelik kitaplarda yer verilen illüstrasyonlar çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmalıdır (Tuğrul ve Feyman, 2006, s.387; Tür ve Turla, 1999, s.13; Zembat ve Unutkan, 2001, s.5).

Çocuğun gelişim sürecinde önemli bir yeri olan 0-6 yaş döneminde çocuğa sunulan her materyalin dikkatli bir biçimde seçilmesi gerekmektedir. Masal kitapları bu dönemde hem dil ve anlatımıyla hem de görsel öğeleriyle çocuğun yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Okul öncesi dönem, çocuğun estetik beğenisinin temellerinin atıldığı ve görsel birikiminin oluşmaya başladığı bir dönemdir. Bu nedenle masal kitaplarında bulunan illüstrasyonlar, iyi bir şekilde hazırlanmış ve çocuğun gelişim özelliklerine hitap eden özellikte olmalıdır.

Bu araştırmada, okul öncesi dönem eğitimi veren kurumlarda kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonlar incelenmiştir. Okul ncesi dönem çocuğunun gelişim özellikleri doğrultusunda anaokullarında kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonların uygunluğu uzman görüşleri doğrultusunda ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Verileri elde etmek için 13 ltten oluşan bir veri toplama materyali hazırlanmıştır. 10 uzman görüşü alınarak veri toplama materyalinin kapsam geçerliği sağlanmıştır. Araştırmanın örneklemini amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Elde edilen verilerin güvenirliği ‘‘Uyuşum Yüzdesi Formülü’’ kullanılarak hesaplanmıştır. Verilerin zmlenmesinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak elde edilen bulguların frekansları belirtilmiş, kitaplardan alınan örneklemlerle desteklenerek yorumlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini, 2007-2008 ğretim yılında Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 5 devlet okulu, 4 özel okul olmak üzere toplam 9 anaokulunda kullanılan kitaplardan 20 adet masal kitabı oluşturmaktadır. 13 lt bulunan veri toplama materyali kullanılarak incelenen 20 masal kitabına göre sayısal verilere ulaşılmıştır. Her masal kitabı, içerisinde bulunan illüstrasyon sayısı kadar form kullanılarak incelenmiştir. Veri toplama materyalinde ‘‘Evet’’, ‘‘Kısmen’’ ve ‘‘Hayır’’ olmak üzere üç seçenek bulunmaktadır. İnceleme, araştırmacı dahil olmak üzere, 3 alan uzmanı tarafından yapılmıştır. Daha sonra 3 alan uzmanının ortak görüşleri doğrultusunda, masal kitaplarında bulunan her illüstrasyon için bir form oluşturulmuştur. Verilerin zmlenmesi için bu formlar kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda; illüstrasyonlarda vurgunun yerinde kullanımı, illüstrasyonların biçemlerinin birbiriyle uyumluluğu ve illüstrasyon boyutlarının işlevsellik bakımından yeterliliği açısından uygun bulunurken, kitabın kapağındaki illüstrasyonun dikkat çekiciliği, illüstrasyonlarda karakterlerin hareketlerinin (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılması, illüstrasyonlardaki ögelerin renklerinin gerçeğe uygun kullanımı, illüstrasyonlarda figürlerin mekan ile ilişkisinin

kurulması, illüstrasyonlardaki ögeler arasındaki oran-orantı ilişkisinin doğru resmedilmesi, kitabın kapağındaki illüstrasyonun metni yansıtabilmesi, illüstrasyonların metnin içeriğiyle uyumluluğu, illüstrasyonlarda kullanılan renklerin metne uygun seçilmesi, illüstrasyonlarda kullanılan renklerin çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılması ve illüstrasyonların çocuğun yaş seviyesine uygunluğu açısından kısmen uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT**STUDY OF ILLUSTRATIONS IN FABLE BOOKS
FOR PRESCHOOL CHILDREN**

Gürsoy ŞEREF

Department of Fine Art Education

University of Anadolu Institution of Education, June 2008

Consultant: Assistant Prof. Dr. H.Turgay ÜNALAN

The preschool stage is a fundament in a child's life. This period is an important duration for children's visual evolution. Before they start speaking, children learn to see and recognize things. As a matter of fact, there is a very close connection between seeing and learning. For a child who hasn't learned to read yet, it is the cover and illustrations of a book that attracts their attention. Most illustrations used in books improves children's learning and sensation, and influences the development of a child's taste of art by improving children's sense of beauty. Good illustrations smooth the way of children's understanding and influence their desire for reading. Illustrations have a great impact on children's reading habits. Books including pictures of good quality stimulate children's thoughts and feelings, and have an effect on gaining aesthetic values. Therefore, illustrations included in books for children at that stage should be appropriate. (Tuğrul ve Feyman, 2006, s.387; Tür ve Turla, 1999, s.13; Zembat ve Unutkan, 2001, s.5).

During the developmental continuum of a child at the age of 0-6, each material given to a child should be elected heedfully. The language and manner of telling and the visual components in fable books play a significant role on children's life. The preschool period is an epoch when children's aesthetic tastes grow and their visual build-ups start to arise. Therefore, illustrations in fable books should be well prepared and fit a child's developmental qualities.

This study investigated illustrations in fable books used in nursery schools. Depending on views of experts, the convenience of illustrations in fable books used in Kindergartens was tried to prove depending on developmental characteristics of preschool children.

In this study, the document investigation method, one of the qualitative investigation methods, was performed. To obtain the data, materials consisting of 13 criteria were prepared. The scope effectiveness of the data collecting materials was ensured by taking opinions of 10 experts. Samples of this investigation were set by purposeful sampling method. The reliability of the obtained data was calculated by using the “Percent Compatibility Formula”. By using the narrative analysis approach, the frequencies of all obtained data were identified and the data were interpreted with the help of samples from books.

The samples of this study were taken from total 9 Nursery Schools, 5 government and 4 privat schools, in the center of Eskişehir used during the semesters of 2007-2008. By using the data collecting material consisting of 13 criteria, quantitative data were obtained from the investigation of these 20 fable books. This investigation was performed by using the same number of forms as the amount of illustrations in each fable book. The data collecting materials consisted of 3 options: “Yes” “Partly” “No”. The investigation was made by 3 experts, including the investigator. Depending on the common views of these experts, forms were created for each illustration in the fable books. These forms were used in order to analyze the data.

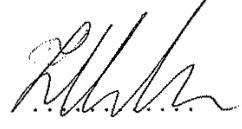
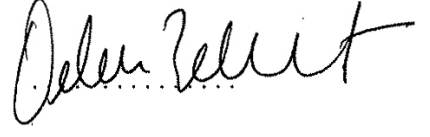

According to the results gained from the investigation; it was found that the right emphasis on illustrations, the harmony among illustration forms and the sufficiency of the illustration size with regard to their functioning were convenient, while the conspicuousness of illustrations on the covers of the books, the straight reflecting of characters’ behaviours (gestures, mimic, feelings, etc.) in the illustrations, the adapting of colours of illustration components to reality, the relevance of figures to places in the illustrations, the proportion among the components in the illustrations, the relevance of

the illustrations on the cover of the books to the story, the relevance of the illustration to the content of the story, choice of the right illustration colours for the story, the colours of the illustrations used to attract attention of children, and the compatibility of the illustrations with the age of the children were partly suitable.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Gürsoy ŞEREF'in, "Okulöncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Masal Kitaplarındaki İllüstrasyonların İncelenmesi" başlıklı tezi 06/06/2008 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	:Yard.Doç.Dr.H.Turgay ÜNALAN	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Şerife Dilek BELET	
Üye	:Yard.Doç.Mustafa TOPRAK	

 Prof.Dr.İlknur KEÇİK
 Anadolu Üniversitesi
 Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde bana yardımcı olan, desteğini ve yardımını esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. H.Turgay Ünalın başta olmak üzere, Sayın Yrd. Doç. Dr. Ş. Dilek Belet'e, Sayın Yrd. Doç. Mustafa Toprak'a, Sayın Yrd. Doç. Faruk Atalayer'e, Sayın Öğr. Gör. Burçin Türkkın'a, , Sayın Öğr. Gör. Berrin Dinç'e, Sayın Arş. Gör. Abdullah Adıgüzel'e, Sayın Arş. Gör. Mine Küçük'e, Sayın Nazan Özafacan'a, Sayın Başak İnce'ye, Sayın Ozan Tortop'a, kitapların incelenmesinde zamanını bana ayırarak uzman görüşleriyle yardımcı olan Sayın Sadık Pala'ya, Sayın Mete Erden'e ve Sayın Zeycan Güleç'e, araştırmanın her aşamasında bana yardımcı olarak zaman ayıran Duygu Demir'e, maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olduklarını hissettiren aileme ve tezimin hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Gürsoy ŞEREF

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans	2004	Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü
Lise	2000	Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Alınan Burs ve Ödüller

2005	Uludağ Üniversitesi 4. Kültür Sanat Festivali “Renk ve Yaşam ” konulu resim yarışması 2. Mansiyon Ödülü.
2004	65. Devlet Resim ve Heykel Yarışması Başarı Ödülü.

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: 2 Mayıs 1982   Cinsiyet: Erkek   Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ	i
ABSTRACT	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	vii
ÖNSÖZ	viii
ÖZGEÇMİŞ	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLO LİSTESİ	xiii
RESİM LİSTESİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.1.1. Okul Öncesi Dönem ve Çocuk Gelişimi	3
1.1.2. Okul Öncesi Dönem Çocuk Edebiyatı ve Çocuğun Gelişimine Katkısı	4
1.1.2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuk Edebiyatının Dil ve Zihinsel Gelişime Katkısı	6
1.1.2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuk Edebiyatının Duygusal Gelişime Katkısı	7
1.1.2.3. Okul Öncesi Dönem Çocuk Edebiyatının Sosyal Gelişime Katkısı	8
1.1.3. Okul Öncesi Dönemde Çocuk ve Kitap İlişkisi	9
1.1.4. Okul Öncesi Dönemde Masalın Yeri ve Önemi	12
1.1.5. İllüstrasyon	14
1.1.5.1. İllüstrasyonun Tarihi ve Gelişimi	15
1.1.5.2. İllüstrasyonun İşlevleri	21
1.1.6. Okul Öncesi Dönem Masal Kitaplarındaki İllüstrasyonlar	22
1.1.7. İlgili Araştırmalar	24
1.2. Araştırmanın Amacı	25
1.3. Araştırmanın Önemi	26
1.4. Sınırlılıklar	26

1.5. Tanımlar	27
2. YÖNTEM	28
2.1. Araştırmanın Modeli	28
2.2. Örneklem	28
2.3. Veriler ve Toplanması	29
2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	31
3. BULGULAR VE YORUM	34
3.1. İllüstrasyonların Biçimsel Özelliklerine İlişkin Görüşler	34
3.1.1. “Kitabın kapağındaki illüstrasyon dikkat çekici mi?” Sorusuna İlişkin Görüşler	34
3.1.2. “İllüstrasyonda vurgu yerinde kullanılmış mı?” Sorusuna İlişkin Görüşler	38
3.1.3. “İllüstrasyonda karakterlerin hareketleri (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılmış mı?” Sorusuna İlişkin Görüşler	42
3.1.4. “İllüstrasyonlardaki öğelerin renkleri gerçeğe uygun kullanılmış mı?” Sorusuna İlişkin Görüşler	46
3.1.5. “İllüstrasyonda figürlerin mekan ile ilişkisi kurulmuş mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler	50
3.1.6. “İllüstrasyon öğeleri arasındaki oran-orantı ilişkisi doğru resmedilmiş mi?” Sorusuna İlişkin Görüşler	54
3.1.7. “İllüstrasyonların biçemi birbiriyle uyumlu mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler	58
3.1.8. “İllüstrasyonun boyutları işlevsellik bakımından yeterli mi?” Sorusuna İlişkin Görüşler	61
3.2. İllüstrasyon ve Metin İlişkisine Yönelik Görüşler	64
3.2.1. “Kitabın kapağındaki illüstrasyon metni yansıtabiliyor mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler	64
3.2.2. “İllüstrasyon metnin içeriğiyle uyumlu mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler	68
3.2.3. “İllüstrasyonlarda kullanılan renkler metne uygun seçilmiş mi?”	

Sorusuna İlişkin Görüşler	72
3.3. İllüstrasyon ve Çocuk İlişkisine Yönelik Görüşler	76
3.3.1. “İllüstrasyonda kullanılan renkler çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılmış mı?” Sorusuna İlişkin Görüşler	76
3.3.2. “İllüstrasyon çocuğun yaş seviyesine uygun mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler	80
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	84
4.1. Sonuçlar	84
4.2. Öneriler	85
4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	85
4.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	86
EKLER	87
KAYNAKÇA	90

TABLO LİSTESİ

Tablo	<u>Sayfa</u>
1. Kitabın Kapağındaki İllüstrasyonun Dikkat Çekiciliğine İlişkin Görüşler ...	35
2. İllüstrasyonlarda Vurgunun Yerinde Kullanılmışlığına İlişkin Görüşler	39
3. İllüstrasyonlarda Karakterlerin Hareketlerinin (jest, mimik, duygu vs.) Doğru Yansıtılmışlığına İlişkin Görüşler	43
4. İllüstrasyonlardaki Ögelerin Renklerinin Gerçeğe Uygun Kullanılmışlığına İlişkin Görüşler	47
5. İllüstrasyonlarda Figürlerin Mekan ile İlişkisinin Kurulmuşluğuna İlişkin Görüşler	51
6. İllüstrasyonlardaki Ögeler Arasındaki Oran-Orantı İlişkisinin Doğru Resmedilmişliğine İlişkin Görüşler	55
7. İllüstrasyonların Biçemlerinin Birbiriyle Uyumluluğuna İlişkin Görüşler	59
8. İllüstrasyon Boyutlarının İşlevsellik Bakımından Yeterliliğine İlişkin Görüşler	62
9. Kitabın Kapağındaki İllüstrasyonun Metni Yansıtabilmesine İlişkin Görüşler	65
10. İllüstrasyonların Metnin İçeriğiyle Uyumluluğuna İlişkin Görüşler	69
11. İllüstrasyonlarda Kullanılan Renklerin Metne Uygun Seçilmişliğine İlişkin Görüşler	73
12. İllüstrasyonlarda Kullanılan Renklerin Çocuğun İlgisini Çekecek Şekilde Kullanımına İlişkin Görüşler	77
13. İllüstrasyonların Çocuğun Yaş Seviyesine Uygunluğuna İlişkin Görüşler ...	81

RESİM LİSTESİ

Resim	<u>Sayfa</u>
1. Lascaux Mağarası duvar resmi, 15 Nisan 2008 tarihinde http://leblase.net/images/lascaux_1.jpg , adresinden erişildi	16
2. Altamira Mağarası duvar resmi, 15 Nisan 2008 tarihinde http://www.collegenews.org/Images/Altamira-Cave2.jpg , adresinden erişildi	16
3. Mısır Ölüler Kitabı, 15 Nisan 2008 tarihinde http://www.xaprb.com/blog/wp-content/uploads/2007/11/weighing_of_the_heart.jpg , adresinden erişildi	17
4. Vatikan Virgili, 15 Nisan 2008 tarihinde http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/33/VaticanVergilFol22rFlightFromTroy.jpg , adresinden erişildi	17
5. The Chinese Diamond Sutra, 15 Nisan 2008 tarihinde http://kefac.kilgore.cc.tx.us/artpage/art/DiaSut.jpg , adresinden erişildi	18
6. Albrecht Dürer, Gergedan (The Rhinoceros), 15 Nisan 2008 tarihinde http://www.btm.hu/--ARCHIV--/durer/3236.jpg , adresinden erişildi	19
7. Henri de Toulouse Lautrec, Afiş İllüstrasyonu, 15 Nisan 2008 tarihinde http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Henri_de_Toulouse-Lautrec_049.jpg , adresinden erişildi	20
8. Charles Rennie Mackintosh, Afiş İllüstrasyonu, 15 Nisan 2008 tarihinde http://content.answers.com/main/content/wp/en-commons/thumb/4/4d/250px-Miss_Cranston's.jpg , adresinden erişildi	21
9. Poldi Uçuyor (kapak)	36
10. Kahraman Köpek Karabaş (kapak)	36
11. Mehmet'in Evi (ss.2, 3)	40
12. Kahraman Köpek Karabaş (s. 14)	40
13. Poldi Uçuyor (s.10)	44
14. Ay Dede ve Gece Perisi (s. 9)	44
15. Ay Dede ve Gece Perisi, detay (s. 9)	44
16. Poldi Uçuyor (ss.18, 19)	48
17. Hepimiz Çok Acıktık (s.10)	48
18. Cesur Terzi (s.1)	52

19. Beyaz Kaşlı Kız (ss.6, 7)	52
20. Pelin'in Yunusla Yolculuğu (ss.2, 3)	56
21. Çiloş'un Uçuşları (s.4)	56
22. Altın Uçurtma (ss. 4, 5)	60
23. Altın Uçurtma (ss.12, 13)	60
24. Sarı Cikeik Uçuyor (s.2, 3)	63
25. Minik Sıpa (kapak)	66
26. Büyümem için Uyumam Gerek (kapak)	66
27. Şekillerin Eğlencesi (s.11)	70
28. Kahraman Köpek Karabaş (s.9)	70
29. Kara Kedi Güzel Kedi (ss.16, 17)	74
30. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı (s.8)	74
31. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor (ss.6, 7)	78
32. Hırsız Yılan (s.15)	78
33. Polo ve Arkadaşı (s. 9)	82
34. Popi'nin Yatağı Neden Islak?	82

1. GİRİŞ

Bu bölümde, sırayla araştırmanın temellerini ve gerekçesini oluşturan problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve sınırlılıklar açıklanmıştır.

1.1. Problem

Teknoloji hızla gelişirken ona ayak uyduracak olan insan aktif, ileriye görebilen, kendini tanıyan ve ifade edebilen, yaratıcı yapıya sahip özelliklerde yetiştirilmelidir. (Tür ve Turla, 1999, s.12). Çocuk, dünyaya geldiği andan itibaren çevresiyle girdiği etkileşim sonucunda bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal yönlerden hızlı bir gelişim içine girer. 0-6 yaş bu gelişimin en hızlı olduğu, kişiliğin temellerinin atıldığı ve çocuğun yakın çevresinden en çok etkilendiği, her türlü öğrenmeye açık olduğu bir dönem olup, insan hayatındaki kritik dönemleri içerir. Bu dönemde yaşantı zenginliği ve çevre uyarıcıları çocuklar açısından çok önemlidir. Bu nedenle de 0-6 yaş döneminde çağdaş ve bilimsel okul öncesi eğitim kurumunun önemi büyüktür (Zembat ve Unutkan, 2001, s.7). Çocuklarda oluşması istenilen nitelikler, küçük yaşlarda başlayan sistemli bir eğitimle sağlanabilir.

Okul öncesi dönem, çocuğun yaşamının temelidir. Çocuğun eğitimi ailede başlar, yakın çevre, okul ve iş yaşamı ile devam eder. Çocuğun kazandığı davranışlar, beceriler onun hayatının şekillenmesini sağlar (Zembat ve Unutkan, 2001, s.5).

Çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önüne alan, sağlıklı bir biçimde fiziksel, duygusal, dil, sosyal ve zihinsel yönden gelişimlerini sağlayan, olumlu kişilik temellerinin atıldığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, çocukların kendilerine güven duymalarının sağlandığı, ebeveyn ve eğitimcilerin etkin olduğu kaliteli bir okul öncesi eğitim programına katılan çocukların diğer çocuklara kıyasla gelecekte okul başarıları daha yüksek, sosyal ve duygusal, sözel, zihinsel ve

fiziksel gelişim açısından daha yetkin olduklarını araştırmalar göstermiştir (cocukgelisim, 2008).

Görme, konuşmadan önce gelişir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir. Nitekim çocuk gelişiminde görme ile öğrenme arasında çok yakın bir bağ kurulur. Okul öncesi dönem, çocuğun görsel gelişimi açısından önemli bir süreçtir. Okul öncesi dönem çocuğu henüz okuma yazma bilmediğı için kitaptaki resimlerin çocuğun zihninde anlam yaratabilecek kadar somut ancak hayallerini besleyecek kadar kışkırtıcı ve heyecan verici olması gerekir. Resimli kitaplar çocuğun yaşamının ilk ve en fazla etkilenebildiğı yıllarında önemli bir yer tutar. İyi bir biçimde hazırlanmış resimli kitaplar, çocuğun zihin ve duygularını uyararak estetik değerleri kazanmasında etkili olacaktır. Çocuklara kitap okumaya başlamak için hiçbir zaman çok erken değildir. Çok küçük aylardaki bebeklere gösterilen resimli kitaplar ve okunanların güzel, düşsel ve sihirli dünyasının çocuklara neler kazandırabileceğı açıkça gözlenebilir Toplumun temelleri; küçük yaşlarda tutku haline gelmiş kitap okuma alışkanlığı ile sağlamlaştırabilir (Öncül, 1989, s.6; Tuğrul ve Feyman, 2006, s.387; Tür ve Turla, 1999, s.13).

Çocuklara yönelik hazırlanmış birçok kitap bulunmaktadır. Okul öncesi dönemde kitap, konusundan daha önce içindeki illüstrasyonlarla çocuğun dikkatini çekmektedir. Çocuk, aktif bir okuyucu olarak değil dinleyici olarak kitapla iletişimini sağlamaktadır. Bu dönemde çocuğun kitapla birebir ilişkisi görsel bir dille yani illüstrasyon aracılığıyla sağlanmaktadır. Çocuk dinlediklerini illüstrasyonla bağdaştırmaktadır. İyi hazırlanmış bir illüstrasyon çocuğun anlamasını kolaylaştırarak, kitaba olan ilgisini arttırmaktadır.

Yoğun bir biçimde illüstrasyona yer verilen edebiyat türlerinden birisi masaldır. Dilidüzgün'ün (2004, s.24) Gökşen'den (1985, ss.62,63) aktardığına göre masallar özellikle okul öncesi dönemde ve ilköğretimde çocukların ilgisini büyük ölçüde çekmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde masal kitapları çocuğun yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Masalın gizemli havası, serüven dolu fantastik olaylar içermesi, çoğunlukla iyilerin kazanıp kötülerin yenilgiye uğratılması çocuk için masalları ilginç kılar. Başka bir deyişle; masal, çocuğun dünyasına yakın bir dünya sunar. Okul öncesi

dönemde, masal kitaplarındaki illüstrasyonlar çocuğun görsel birikiminin oluşmasında etkili olmaktadır.

İyi illüstrasyonlara sahip bir kitap çocuğun hayal gücünün gelişmesini destekler ve çocuğu ilk kez resim sanatı ile karşılaştırır. Bu yüzden resimlerin kaliteli ve sanat değeri taşıyor olması son derece önemlidir (Çılgın, 2007, s.90). Bu nedenle çocuğun sıklıkla iletişim içerisinde bulunduğu masal kitaplardaki illüstrasyonların niteliklerine dikkat etmek gerekmektedir.

Bu araştırmada, okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özellikleri doğrultusunda anaokullarında kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonların uygunluğu uzman görüşleri doğrultusunda ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.1.1. Okul Öncesi Dönem ve Çocuk Gelişimi

Okul öncesi dönem, çocuğun doğumundan ilköğretime girişine, yaklaşık olarak altı yaşa kadar olan yaşam süresini içine almaktadır. Bu dönem 0-6 yaş (0-72 ay) dönemini kapsamaktadır. 0-6 yaş arasını kapsayan okul öncesi yıllar; çocuğun kişiliğinin oluşumu, temel bilgi, beceri ve alışkanlıklarının ve tutumların kazanılması ve geliştirilmesinde en önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğa değişik uygulamalarla verilebilecek temel bilgi, bilgi ve alışkanlıklar kısaca davranış örnekleri onların kişilik gelişimini ve ileri yıllardaki öğrenim yaşamını etkileyecektir. Çocuğun okul önceki dönemdeki eğitimi tesadüflere bırakılmamalı, ciddi bir şekilde ele alınmalı ve bilimsel yollarla eğitilmeleri sağlanmalıdır (Başal, 1998, ss.3,4). Başal'ın (1998, s.3) Oğuzkan ve Oral'dan (1983) aktardığına göre okul öncesi eğitimi, doğumdan ilköğretime kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin-uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların tüm gelişimlerini toplumun özellikleri ve kültürel değerleri doğrultusunda, en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir.

İlk bir yılda çocuğun uyku, temizlik gibi temel yaşam faaliyetlerinin belirli bir düzene girmesi söz konusudur. Bunu izleyen yıllarda ise bu yaşamsal faaliyetlerin karşılanması

ile ilgili alışkanlıklar kazanılır. Başlangıçta dış dünyayı annesine göre algılayan bebek giderek kendi bedenini annesininken ayırmayı başarabilir. Birinci yaşın sonunda yürüme, ikinci yaşta konuşma yeteneği işlevsel hale gelir ve böylece çocuk, yaşamı başkalarına bağımlı, her türlü ihtiyaç çevresindekiler tarafından karşılanan bir canlıdan çevresi ile ilgili, kendisine ilgi ve sevgi gösterilmesini bekleyen, giderek kendisine ait işleri başarma konusunda gelişme kaydeden bir çocuğa dönüşür. Beş-altı yaşlarında ise artık başkalarının farkında olan, yetişkinlerle olduğu kadar yaşlıları ile bir arada olmaktan hoşlanan bir bireydir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2002, s.52).

Bu dönem çocuklarıyla ilgili olarak daha çok görselliği, işitselliği öne çıkaran dil çalışmaları yapılabilir; çocuklara resimli kitaplar, dayanıklı oyuncaklar verilerek, ninniler, masallar dinletilerek duyuşsal ve bilişsel dünyaları beslenebilir (Güleryüz, 2003, s.8).

Okul öncesi eğitimi veren kurumların en önemli etkilerinden biri çocukları duygusal ve sosyal açıdan gelişimlerine olanak sağlamak ve onları doyuma ulaştırıcı koşulları yaratmaktır.

1.1.2. Okul Öncesi Dönem Çocuk Edebiyatı ve Çocuğun Gelişimine Katkısı

Edebiyat, dil ile sanatın birleşmesinden doğmuş söz ve yazı sanatıdır. Dil ise, hem düşünce transferi sistemi olmakta hem de edebiyatın aracı olmaktadır. Dolayısıyla dil ve edebiyat birbirinden ayrılamaz. Edebiyat dilde kökleşmiştir ve dil edebiyata dönüşmektedir. Dilin zenginliği ve inceliği konuşma dilinde değil, onun edebiyatında görülmektedir. Dil, edebî zevkle işlendiğinde güzelleşmekte, resimlerle zenginleşip, somut hâle gelmektedir. Dil ve edebiyat, insanların deneyimlerini birbirlerine aktarmaya yaradığından, yetişkinlerin de bu gerçeği çocuğun dil kabiliyetini artırmasında kullanmaları gerekmektedir. Çocukların daha iyi öğrenmeleri, onlara kitap okumakla gerçekleşmektedir. Çünkü kitaplar çocukların zihinsel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı; ders kitapları ve oyun kitapları dışında kalan edebi eserlerden oluşmaktadır. Bu eserler okul öncesi dönemde resime yazı kadar ya da yazıdan daha fazla yer ayırdıklarından “resimli kitap” adını almaktadırlar. Kitapla

karşılaşma önce sadece resimle olmakta daha sonra resim-sözcük, resim-cümle, resim-cümleler, resim-öykü, az resim-çok metin ve nihayet resimsiz metinlere doğru bir gelişme süreci izlenmektedir. Resimli kitaplar, okul öncesi dönemde dil gelişimini destekler, çocuğun kendisini tanımasına, sosyalleşmesine yardımcı olur, bilgi ve haz verip yalnızlığı azaltırlar (Gönen, 2005).

Çocuk zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimini tamamlamak isteyen bir bireydir. Bu nedenle çocuk kitaplarının hazırlanmasında, çocuğun kişiliğinin , içinde bulunduğu büyüme olgusunun ve gelişiminin çeşitli evrelerinin sürekli olarak göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bir kitabın çocuğun ilgisini çekmesi için, o kitabın bazı gereksinmelere yanıt vermesi gerekmektedir (Yavuzer, 2000, ss.201, 202).

Öncelikle kitabın çocuğa hitap etmesi, onu tatmin etmesi, çocuğun algılayış seviyesine uygun olması gibi bazı vasıfların bulunması gerekmektedir. Çocuk okuduğu bir kitabın kahramanı ile kendisini özdeşleştirir, böyle bir kitabı sıkılmadan kısa zamanda bitirir. Çocuklara yönelik eserler, onların ilgiye isteklerine uygun olacak, onları eğitecek, iyiye, güzele, doğruya yöneltecek şekilde hazırlanmalı, yayımlanmış çocuk kitaplarında da bu ve benzeri özellikler aranmalıdır (Demirdöğen, 2003, ss. 1, 2).

Her tür kitap çocuğun ilgisini çeker. Küçük yaştan itibaren çocuğa kitap okuyarak aralarındaki ilişkinin başlaması sağlanabilir (Yavuzer, 1998, s.241).

Okul öncesi dönem çocuk edebiyatının genel hedefleri şu şekilde sıralanabilir;

- Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak (güven, sevgi, sevilme, sevmeye, öğrenme, bir gruba ait olma, oyun, değişiklik ve estetiklik gibi ruhsal ihtiyaçlar)
- Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne almak
- Çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerine katkıda bulunmak
- Çocuğun algı gelişimini desteklemek (görsel, işitsel, dokunsal algı)
- Sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek
- Çocuğun zihinsel gelişimini katkıda bulunurken kavram gelişimini desteklemek
- Çocuğa ilk kitap sevgisini aşılacak

- Çocuğa ilk edebi ve estetik değerleri vermek
- Çocukların gelişmekte olan iç ve dış dünyalarına katkıda bulunmak
- Çocukları yaşam gerçeklerine hazırlamak
- Çocukların yaratıcı güçlerini, harekete geçirmek
- Dinleme yeteneğini geliştirmek
- Eleştiri yeteneğini geliştirmek
- Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretebilmek
- İyi çocuk kitabı kavramını verilen uygun örneklerle kazandırmak
- Çocuk kitaplarının türlerini tanıtmak
- Çocuklara uygun fiziksel özelliklerde kitaplar sunmak
- Hikaye ve masalları, kitap, renkli resimler, kukla, gölge oyunu, pandomim, çubuk figürler sembolleri gibi yöntemlerle anlatabilmek
- Çocuklara uygulanan eğitim programlarını destekleyici özelliklere sahip kitaplar verebilmek (edebiyatr.blogspot, 2008).

Erken dönemde yaş, gelişim ve ilgisine uygun edebiyat türleri ile karşılaşan çocuğun dil ve zihinsel gelişimi, duygusal ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkilenir (Tür ve Turla, 1999, s.14).

1.1.2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuk Edebiyatının Dil ve Zihinsel Gelişime Katkısı

Kitabın dil gelişimine yardımcı olabilmesi için; çocuklara bol resimli kitap okunmalı, çocuk kitaptaki resimleri anlatmaya, kitapla ilgili olarak sorulan soruları cevaplamaya, yarım bırakılan cümleyi tamamlamaya, yarım bırakılan kitabı anlatmaya, daha sonra da kitabı kendi cümleleriyle özetlemeye teşvik edilmelidir. Bunlar, edebiyatın çocukların dil gelişimini güdüleyip, uyaran yollarıdır (Gönen, 2005).

Tür ve Turla (1999, s.14) (Tür ve Canbolat, 1985; Alpöge, 1991, Hetnerington ve Parke, 1993; Alpay, 1995; Bee, 1995; Senemoğlu, 1997; Alpay, 1998) görüşüne katıldığını belirterek edebiyatın çocuğun dil ve zihinsel gelişimine katkısı şu şekilde belirtmişlerdir.

- Dinleme, taklit etme ve dil ile ilgili alıştırmalar yapmasını sağlar.
- Kelime haznesini geliştirir.
- Sıfatları, zamirleri, çoğulları, olumlu ve olumsuz ifadeleri doğru ve yerinde kullanmayı öğrenir.
- Hayal gücünü geliştirir. Hayal gücünü kullanarak kendi ürününü oluşturma hazzını verir (Yaratıcı düşünme).
- Gördüğü şekilleri algılamayı öğrenir.
- Belleğini geliştirir.
- Dikkatini yoğunlaştırma ve dinleme sabrını kazandırır.
- Kavramları kitap yoluyla öğrenmek daha kolaylaşır. Zıt ilişkileri, renk, sayı, şekil, mekan vb. gibi kavramları görsel olarak kitap yoluyla desteklemek mümkündür.
- Okuma ilgisini uyandırır.
- Okuma-yazmada en büyük adım olan, anadilini iyi kullanabilme becerisini artırır. Okul öncesi dönemde yazı dili ile ilişki kurulur. Resimden yazıya geçiş yapmak kolaylaşır.
- Kitap öğrenmeyi sağlamada ilk yıllarda çok önemli olan somut nesnelere çalışmayı sağlar. Çocuk için soyut olan duyduğu sözcükler, kitapta gördüğü resimler ile somut hale getirilmiş olur.
- Çocuk kitaplarındaki tema ve resimlemeler onun tanıdığı, gördüğü nesne ve olaylardan yola çıkarak hazırlandığında öğrenmede önemli olan yakından uzağa ilkesi kitaplar yolu ile pekiştirilmiş olur.

1.1.2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuk Edebiyatının Duygusal Gelişime Katkısı

Çocuğun duygusal gelişiminde olsun, genel anlamda eğitimde olsun, “sevgi”, “şevkat” ve “güven” sözcüklerinin yeri ve önemi büyüktür. İşte bu nedenle çocuklar, kendilerine sevgi ve güven ileten kitaplara büyük ilgi ve gereksinme duyarlar. Ancak çocuk kitabı yazarken, sadece bu gereksinimi göz önünde tutmak son derece hatalı ve yetersizdir. Yazarlar, bir takım gerçekçi konuları işlemenin yanında, yer yer çocuğa olumsuz yanlar üzerine eğilmek ve onlar üzerinde düşünme olanağı da vermelidirler. Bütün bunlar yazar tarafından dengeli bir biçimde gerçekleştirilmeli, kitabın aynı zamanda çocuğun

eğlenme gereksinimi de karşılamak zorunda olduğu akıldan çıkarılmamalıdır (Yavuzer, 2000, s.202)

Tür ve Turla, (1999, ss.14-15) (Onur, 1995; Davidson, 1996; Senemoğlu, 1997) görüşüne katıldığını belirterek edebiyatın çocuğun duygusal gelişimine katkısı şu şekilde belirtmişlerdir.

- Dinlediği hikayelerdeki kahramanlarla duygusal olarak özdeşim kuran çocuk başkalarının da aynı duyguları yaşadığını görür, duygu paylaşımı sağlanır ve kendisini yalnız hissetmez. Benmerkezcilikten kurtularak onun dünyayı başkalarının açısından da görmesi sağlanır.
- Duyguların doğallığını keşfeder.
- Kitap ile birlikte olmanın mutluluğunu yaşar.
- Yaşadığı ve yaşayacağı duygusal olaylarda nasıl davranacağına daha önce okunan hikayelerle hazırlık yapmış olur.
- İfadesi zor ve çocuk için soyut olan duyguların, okunan hikayeler yolu ile daha anlaşılır ve somut olması sağlanır.
- Yetişkin ile birlikte okunduğunda onun ile değerli ve hoş bir zaman geçirmenin yanında onunla olan ilişkiyi kuvvetlendirir.

1.1.2.3. Okul Öncesi Dönem Çocuk Edebiyatının Sosyal Gelişime Katkısı

Konar'ın (2006, s.465) Alpay'dan (1984, s.44) alıntısına göre kitapla ilişki kurmak, okumayı bilmesede konuşmada güçlük çekse de her çocuğun hakkıdır. Resimli kitap ve dergiler okul öncesi dönemde dil gelişimini desteklediği gibi, çocuğun kendisini tanımasına, kendisini bulmasına olanak sağlar, toplumsallaşmasına yardımcı olur; yalnızlığı kimsesizliği azaltır, sanatsal ve kültürel deneyimler kazandırır.

Tür ve Turla'ya (1999, s.15) göre edebiyatın çocuğun sosyal gelişimine katkısı şu şekilde sıralanabilir.

- Sosyal ilişkilerin (aile, arkadaşlık, komşuluk gibi) daha kolay anlaşılmasını sağlar.
- Sosyal hayatta önemli olan insan ilişkilerinin (paylaşma, sorumluluk alma, yardımlaşma, hoşgörölü olma v.b.) önemini ve nasıl uygulanması gerektiğini hikayelerle yaşayarak öğrenir.
- Örneklenen olaylardan etkilenecek sosyal uyumu kolaylaştırır.
- Kendi toplumsal değerlerini ve kültür yapısını öğrenir. Diğer toplumlarla olan farklılık ve benzerlikleri fark eder.

Çocuğun bütün gelişim alanlarına katkı sağlayan, onun dünya ile iletişimini kuvvetlendiren, okuma yazma becerisinin kazanılmasına yardım eden çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuğu erken dönemde tanıştırmak, yararları düşünüldüğünde bir kez daha önem kazanmaktadır (Tür ve Turla, 1999, s.13).

1.1.3. Okul Öncesi Dönemde Çocuk ve Kitap İlişkisi

İnsan yaşamında 0 - 2 yaş arası bebeklik, 2 - 14 yaş arası da çocukluk dönemi olarak adlandırılabilir. Bir çocuğun 2 - 6 yaş arası dönemine "İlk çocukluk çağı", 6-14 yaş dönemine de "Son çocukluk çağı" denilebilir (Kıbrıs, 2000, s.19).

İlk çocukluk çağı, 2-6 yaş arası dönemidir. Çocuğun bu dönemi aile ortamında geçer çocuk bu dönemde anadilini annesinden, ailesinden ve çevresinden öğrenir. Bu öğrenme farkına varmadan bilinçaltı işlemlerle gerçekleşir. Çocuk bu dönemde duygu ve düşüncelerini anlatabilmeyi becerir. Çocuğun ileriki yaşlarda okumaya karşı ilgi duyması ve okuma alışkanlığının oluşması için oyun çağındaki çocuğun yaşamında da kitabın önce bir oyuncak, sonra da yönlendirici bir araç olarak önemli bir yeri vardır.

Çocuk bir yaşını geçtiğinde özellikle renkli oyuncaklara ilgi duymaya başlar tanıdığı ama adını doğru düzgün söyleyemediği varlıkların resimlerini görünce onlarla ilgili bir şeyler anlatmaya başlar. Bu nedenle bu yaşlarda bile çocuğa onun dünyasıyla ilgili resimli kitaplar sunulmalı, yetişkinler bu resimleri onun diliyle yorumlamalıdır.

Böylece çocuk yaşamı ve doğayı tanımaya başlayacak, giderek kişiliğini kazanacak ve bundan gurur duyacaktır (Görgü, 2006, s.540).

Çocuk, yetişkinlik dönemine kadar geçirdiği gelişme süreci içinde kendini sürekli olarak büyüklerin kurmuş olduğu dünyaya uyarlamaya çalışır. Gereksinimlerinin tam olarak karşılanması, büyüklerin dünyasına girmesini kolaylaştırır. Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde kitapla ilişki farklı biçimlerde, farklı amaçlarla ve farklı yollarla oluşur. Çocuğu çok küçük yaşlardan başlayarak kitapla tanıştırmak gerekir. Kitap, çocuğun dünyasının bir parçası olmalıdır.

Okul öncesi dönemde kitaplar, çocuk için okuma materyalinden daha çok görsel öğeler içeren bir oyuncak gibidir. Çocuğun görsel birikiminin sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi için; çocuğun gelişim özelliklerine uygun, dikkat çekici renkler kullanılarak oluşturulmuş, kolay anlaşılır, çocuğun ilgisini çekecek biçimde uygulanmış illüstrasyonların kullanıldığı kitaplar tercih edilmelidir.

Tür ve Turla'nın (1999, s.12) Alpay ve Anghegger (1975) ve Çolakoğlu'dan (1998) alıntısına göre okul öncesi dönemde kitap pek çok yönden ilk bakışta daha ilgi çekici, rengarenk ve hareketli oyuncaklarla rekabet etmek durumundadır. Kitap bu dönemde; oyuncak kadar estetik, çocuğu oyuncaklarından ayırabilecek kadar ilgi çekici olmak zorundadır. Daha büyük yaş gruplarındaki çocuklar için olan kitaplar, çocuk artık okuma bildiği için; adıyla, konusuyla ilgi çekebilir. Ancak okul öncesi dönemde bu mümkün değildir. Bu nedenle bu yaşlar kitap açısından çok özel bir dönemdir. Çılgın'nın (2007, s.78) belirttiğine göre okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayınlar mutlaka resimli olmalıdır. Resimlerin mutlaka renkli olmaları gerekmez. İyi çizilmiş olmak kaydıyla siyah beyaz bir resim bile çocuğa estetik zevk verebilir. Renkli resimlerde renklerin doğru kullanılmış olması önemlidir.

Tür ve Turla'nın (1999, s.27), Yörükoğlu'dan (1980) alıntısına göre çocuk bu dönemde somut düşünme ve zengin bir hayal gücüne sahiptir. Okul öncesinde çocuğun gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanmış iyi nitelikli kitaplar onun somut düşünme

biçiminden soyut düşünmeye doğru geçişine, gerçeğe hayaller arasında ilişkiler kurmasına yardım eder.

Okul öncesi dönemde okuma gelişimi sürecinde, görsel ayırma becerisinde gözlemlenen gelişmeler de son derece önemlidir. Bu beceriye sahip olan bir çocuk, kitaplara, işaretlere ve başlıklara ilgi gösterir; nesnelere ve basit sembolik şekillerdeki benzerlikleri ve farklılıkları algılar; ana-ara renkleri tanır; konum ve yön (aşağı-yukarı, sağ-sol, üst-alt) belirlemelerini yapar; okurken ihtiyaç duyacağı görsel yönleri (soldan sağa, önden arkaya) bilir; sembolik formları ayırt eder. Bu beceriler onun, harfleri öğrenebileceği ve onları kelimeler olarak gruplar halinde algılayabileceği düzeye getirmeye yardımcı olacaktır. Benzer şekilde, okul öncesi dönemde okuma gelişimi üzerinde etkili olan işitsel ayırma becerisine sahip olan bir çocuk, harf ve kelimelerin söylenişlerini kavrar; kelimelerin başlangıç ve bitişlerindeki ses farklılıklarını ayırt eder; kelimelerin söylenişlerine ilişkin oyunlardan hoşlanır; kendisine okunan şiirleri ve hikayeleri dinlemekten zevk duyar (Oktay ve Kerem, s.3).

Okul öncesi çocuğu, okuma yazma bilmediği halde, kitabında yazı bulunmasını ister. Yazı daima ilgisini çeker ve harflere karşı göz alışkanlığını da geliştirir. Resimler büyüktür ve daha çok hayvanlar ile ve diğer çocuklarla ilgilidir. Resimlerin bol ve büyük oluşu, çocuğun hayal gücünü artırır (Sarı, 2006, s.123). Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanmış kitaplarda resimleme çok önemli bir yer tutar. Henüz okumayı bilmeyen çocuk için kitaptaki basit bir hikaye ya da masal ardı ardına gelen resimlerle, hem metin hem de resim yoluyla çocuğa anlatılır. Hatta bazen hiç metin olmayabilir ya da resme ait tek bir sözcük olabilir. Kitapta olay bütünlüğünü veren metin olması halinde, resimle metin birbirini tamamlayıcı durumundadır (Tür ve Turla, 1999, s.29).

Çocuk, kişiliğinin gelişmesinde bir modelle kendisini özdeşleştirir. Bu model başlangıçta, anne baba ve yakın akrabayken, yerini zamanla arkadaşına, film ve kitap kahramanlarına bırakır. Bu bakımdan, kitap kahramanların ahlaki ve sosyal açıdan sağlıklı olması, çocuğun kendisini kötü bir modelle özdeşleştirmesine neden olur. Bu

da, çocuk yazarlarının yüklendikleri görevin ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Yavuzer, 2000, s.203).

Tür ve Turla'nın (1999, s.12) Pekmezci'den (1983) alıntısına göre gelişmiş ülkelerin çağdaş eğitimin gereği olarak üzerinde titizlikle durdukları, bilimsel yaklaşımlarla ele aldıkları bir alan haline gelen çocuk kitapları, dergi ve çizgi filmler etkili birer eğitim aracıdır. Bunlar çocuğun duyum, algı ve beğenilerini kalıcı biçimde etkiler. İyi ile kötüyü, güzel ile çirkini seçebilen toplumun dinamik güçleri bu şekilde yetişir.

1.1.4. Okul Öncesi Dönemde Masalın Yeri ve Önemi

Okul öncesi çocukları, özellikle 4 ve 5 yaşındaki çocuklar daha çok kahramanları çocuk ve hayvan olan öykülerden hoşlanırlar. Bu çağın sonuna doğru ise kendilerine masal ya da öykü okunmasından hoşlanırlar. Bu masal ve öyküler bol resimli olmalıdır. Bu dönemi olumlu olarak yaşayan çocuklarda kitaba ve okumaya karşı derin bir ilgi doğar (Görgü, 2006, s.540).

Tür ve Turla'nın (1999, s.56) Oğuzkan'dan (1997) alıntısına göre masallar, genellikle olağanüstü kişilere, olaylara yer verilen, anlattıklarına inandırmak gibi iddiası olmayan, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa anlatılarak ya da yazar tarafından sanat yapmak amacı ile zengin hayal ürünleriyle süslenmiş yazı türleridir. Bazı masalarda ise gerçek kahramanlara ve gerçek olaylara da rastlanmaktadır. Masallar, olağanüstü çeşidinde de, gerçek çeşidinde de anlattığı olayların gerçeğe uyarlık derecesi ne olursa olsun, onların hayal ürünü olduğu izlenimini verirler.

Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebi tür (tdk, 2008).

Masalı diğer yazı türlerinden ayıran sadece bu özelliği değildir. Masalda olayın geçtiği yer ve zaman bilinmez. Masalda genelde yer ve zaman, uzak ülkelerden birinde, yıllar önce ve Kaf dağının ötesinde gibi verilir. Masallardaki olaylar çoğu kez padişah, prens,

prenseler, dev, cüce, peri kızı, cin, gibi kahramanlarla gelişir. Olaylar bu kahramanlarla ve sihirler ya da büyülerle ya da mucizevi olaylarla şekillenirler. Olay kahramanlarının değişmez belli özellikleri vardır. Prensesler güzeldir, prensler yakışıklıdır, üvey anneler kötüdür, ejderhalar ve devler korkutucudur. Kahramanlar bu özellikleri ile zaman zaman üstünlüklerini rekabet ya da yok etme biçiminde verirler. Ayrıca masalarda yanlış yargıların ve korku unsurlarının da olmamasına dikkat edilmelidir (Tür ve Turla, 1999, s.56).

Olağanüstü olaylar masala özgüdür. Ancak küçük çocuklar bu olaylarda neden ve nasıl sorularını sormakta ve cevabını bulmakta zorlanmaktadırlar. Çünkü çocuklar hayal dünyaları geniş olsa da daha gerçekçi düşünmektedirler. Birtakım soruları cevapsız kalmakta ya da korkutan olaylar bazı çocuklar için yıpratıcı olmaktadır. (Tür ve Turla, 1999, s.56). Okul öncesi çocuğu, gerçek ile fantezi ve yapmacık arasındaki farkın ne olduğunu açık bir şekilde bilemez. O, kurduğu hayalleri, canlandırdığı öyküleri gerçek olarak algılar. Rüyayı gerçekten ayırt edemez. Bu nedenle “öcü” türünde çevreden yapılan korkutucu uyarınları gerçek olarak değerlendirir (Yavuzer, 2004, s.60). Bu evre çocuğuna yönelik hazırlanmış kitaplardaki kahramanların çocuğun algılamada zorlanacağı olağandışı özellikler göstermemesine dikkat edilmelidir.

Çocuklar ancak altı yaştan sonra bu soruların cevabını masala özgü olarak değerlendirirler. İlköğretimde okumayı öğrenen çocuklar, klasik çocuk masalları olarak da adlandırılan bu masalları dinlemekten ve okumaktan hoşlanırlar. İlköğretim yıllarında masalların inandırıcılığına ilişkin bir yargılamaya gitmeden zengin bir hayal dünyası ile masalı karşılarlar (Tür ve Turla, 1999, s.56).

Masalların çocuk eğitiminde önemli bir yere sahip olduğu, okuma, dinleme eğitimlerini geliştirdiği; onları iyiye, güzele, doğru davranışlara, hoşgörüye yönlendirdiği düşünölmektedir. Çocuğa anadilini ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, kişiye kendi dilini ilk aşıl原因an masaldır (Arıcı, 2001, s.2). Çocukluk çağının uzun ve bitmeyen hikayesi masaldır. Masal, çocuğun yaşadığı karmaşayı çözen, tılsımlı bir anahtardır. Rüya ile hayallerin yoğurduğu masal çocuk için daha çok yaşanacak olaylar yumağıdır. Masal çocuğu

eğlendirirken eğitir, güzellik duygusunu geliştirir. Çocuk masalda kendini bulur. Masalla kolayca özdeşleşir. Masalı yaşar. Masal kahramanlarını kendine yakın hisseder. Kendisini masaldaki serüvene katmaktan hoşlanır. Çocuk için masal hayaller dünyasında oynanan oyundan farksızdır. Büyüme ve gelişme çağındaki çocukların özlemleri yoğun bir biçimde masalarda yer alır. Masal bu yüzden çocuğa yakındır. Çocuk ve masal, çocuk dünyasının özeti gibidir. (Şirin, 1994, ss.113,115)

1.1.5. İllüstrasyon

Başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurları görsel olarak betimleyen ya da yorumlayan bütün unsurlara genel olarak “illüstrasyon” adı verilir (Becer, 1999, s.210).

İllüstrasyonun sözcük anlamı “resimleme”dir. Bir konunun, bir metnin açıklanması, yorumlanması amacıyla yapılır (Sürmeli, 2004, s.24).

Görsel iletişimin hemen hemen bütün alanlarında kullanılan illüstrasyon farklı dil, ırk ve kültürden insanların herhangi bir açıklamaya ihtiyaç duymadan anlam çıkarabileceği bir görsel dildir (Keş, 2001, s.29).

“Kitap resmi” olarak da bilinir. Tezhip ve kitap bezemeden farklı olarak yazılı bir metnin anlamını genişletmek, ona açıklık getirmek ya da metni daha ilginç kılmak için kullanılan resim ya da oyma, mühendislik ve mimarlık dallarında tasarımları açıklamada kullanılan ve sanat değeri taşıyan çizimler de illüstrasyon kapsamına girer. İllüstrasyonun tanımını bu örneklerle çoğaltmak mümkündür. Resimleme anlamına gelen illüstrasyondan genellikle konunun anlatılması amaçlandığından, en büyük özelliklerinden biri de işlevselliğidir. Konu ağır basmaktadır. Sanatçı tasarım ve teknikte sınırsız özgürlüğe sahiptir. Fakat konuda anlatım sınırlılığını da aklından çıkarmamalıdır (Tanır, 2001, ss.31-32).

Fotoğraf ve illüstrasyon bir kitabın görsel unsurlarıdır. Kitap tasarımının en belirgin özelliği, görsel unsurların düzenlenmiş biçimidir. Fotoğraf ve illüstrasyonun birincil işlevi, metinde sözü edilen bir olguyu görselleştirmesidir. Boyut, biçim ya da üslup

açısından yanlış seçilen bir görsel unsur, dilbilgisi ve imla hatalarıyla dolu bir cümleye benzetilebilir. Fotoğraf ve illüstrasyon öncelikle izleyicisini bilgilendirmelidir. Ama iyi seçilmiş bir görsel unsur salt bilgi vermez; okuyucunun dikkatini çeker, kültür ve beğeni düzeyini yükseltir ve belleğinde yer edinir (Becer, 1999, s.244).

Farklı çağlarda farklı amaçlar için kullanılan illüstrasyon günümüze gelinceye kadar iletişimi sağlayan kültürler arası dil olma özelliğini hiç yitirmemiş, bazen iletişimi sağlayan görsel dil, bazen ticari amaçlı bir unsur olarak kullanılmıştır. Fotoğrafın icadına rağmen hemen her yerde kullanılan illüstrasyon popülaritesini hiç yitirmemiş aksine teknolojik gelişmelerle birlikte kendine yeni alanlar bulmuştur (Keş, 2001, s.29).

1.1.5.1. İllüstrasyonun Tarihi ve Gelişimi

İllüstrasyonun ilk ortaya çıkışı olarak, mağara duvar resimlerini örnek gösterilebilir. Bunun en büyük ve en önemli sebebi, bu resimlerin illüstrasyonda da var olan işlevsellik özelliğidir. Şimdiye kadar bulunmuş en güzel duvar resmi örnekleri; Güney Fransa'da Lascaux Mağarası'ndaki (Resim 1) ve Kuzey İspanya'da Altamira Mağarası'ndaki (Resim 2) duvar resimleridir.

Ancak kimi sanat tarihçileri illüstrasyon tarihinin başlangıcı olarak resimli kitapların ilk ortaya çıkışıyla bağdaştırırlar (Tanır, 2001, s.32). Bu tür illüstrasyonun ilk örnekleri M.Ö. 1900 yıllarından günümüze kalan "Ramessum Papyrus" ve "Mısır Ölüler Kitabı" (The Egyptian Books of The Dead) (Resim 3) illüstrasyon ruloları bilinen en erken el yazma hikaye ve kitaplarıdır (Keş, 2001, s.36). "Milano İliadası" ve "Vatikan Virgili" (Resim 4) hariç; Klasik Roma'dan bugüne pek az örnek kalabilmiştir. Her iki klasik metnin nüshası M.S. 6. yüzyıla aittir. O tarihten sonra illüstrasyon stilleri büyük gelişme göstermiştir (Çakır, 2001, s.36).

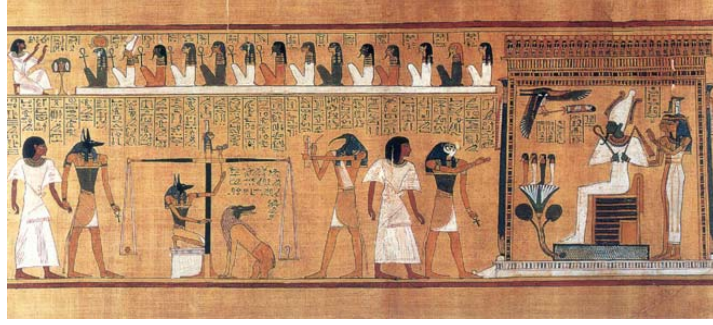
Resim 1: Lascaux Mağarası duvar resmi

Kaynak: http://leblase.net/images/lascaux_1.jpg

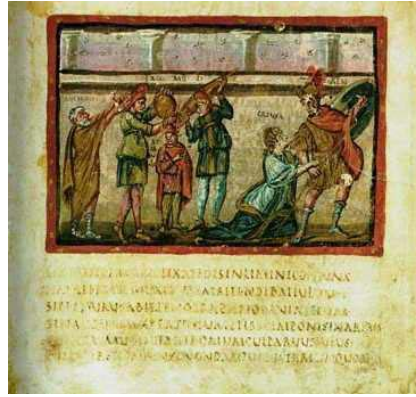
Resim 2: Altamira Mağarası duvar resmi

Kaynak: <http://www.collegenews.org/Images/Altamira-Cave2.jpg>

Resim 3: Mısır Ölüler Kitabı

Kaynak: http://www.xaprb.com/blog/wp-content/uploads/2007/11/weighing_of_the_heart.jpg

Resim 4: Vatikan Virgili

Kaynak: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/33/VaticanVergilFol22rFlightFromTroy.jpg>

Orta çağ el yazmaları, baskı kitapları illüstrasyonların önden gelen habercisidirler. Karışık ve pek çok süslemeli kitaplar, genellikle manastırlarda yapılmış dinsel konu üzerinedir. Yazıyı bulan insan, salt yazının yetmediği yerde resimsel görselleştirmeyi kullanmayı oldukça erken keşfetmiştir.

Özellikle “baskı” tekniklerinin gelişmesi, illüstrasyonun belki de “ özel ve özerk” oluşunu sağlayan bir nedendir. “Kitap illüstrasyonlarının gelişimi, ağaç baskının kullanıldığı kitapların basımına yani 15. yüzyıla denk gelir. Ama ilk basılmış illüstrasyon M.Ö. 868’de basılan Çinlilere ait ağaç baskı kitap “The Chinese Diamond

Sutra”dır (Resim 5). Bu erken baskı örneklerine rağmen, metin ve illüstrasyonlar bu illüstrasyonların üretilmesi için büyük bir faaliyet alanı sağlayan, hareketli kullanılabilen baskının icadı (matbaanın) 15. yüzyılın sonundaydı. 16. ve 17. yüzyılda ise gravür ve metal baskı tekniklerde işler üretiliyordu. Aynı yüzyıllarda Japon “Ukiyo-e okulu” renkli ağaç baskı tekniğini geliştirmiştir (Keş, 2001, s.36).

Resim 5: The Chinese Diamond Sutra

Kaynak: <http://kcfac.kilgore.cc.tx.us/artpage/art/DiaSut.jpg>

Batıda 14. yüzyılın sonlarında 15. yüzyılın başlarında kitaplarda illüstrasyonlara yer vermeye başlanmıştır. Ortaçağ kitap resimlemeleri, dinsel törenleri göstermek ve töreni daha elverişli duruma getirmek için özel üretilmiştir. O dönemlerde sanatçı sadece dekorasyon için çağırılmaz bununla birlikte metni açıklamaları için de çağırılırdı (Keş, 2001, s.37).

10. yüzyılda doğudan getirilen ağaç oyma tekniği 15. yüzyılda kitapların basımında kullanılmıştır ve böylece çizilen kitapları yavaş yavaş tarihe karışmaya başlamıştır (Tanır, 2001, s.32). Keş'in (2001, s.38) Tek'den (2000, s73) alıntısına göre 14. yüzyılın

sonu ve 15. yüzyılın başlarında ağaç baskının yardımı ile kitapların ucuzladığı görülür. O yıllarda ağaç oyma resimleri yapanlarla kalıpları oyan ayrı kişilerdir. 19. yüzyılda artık kalıpları sanatçıların kendileri oymaya başlamışlardır. Diğer taraftan Albrecht Dürer ağaç oyma resimlerinde gotik devri kitap resmini en yüksek seviyeye ulaştırmıştır. Resimlerinde anlatım ve şekil zenginliğini çok yüksek teknik yetisiyle birleştirmiştir. Albrecht Dürer yalnız kitap resimlemesi ile kalmamış aynı zamanda bilimsel illüstrasyonlar da yapmıştır. 1515’de yapmış olduğu gergedan resmi (Resim 6) bilimsel görüntülemenin en önemli yapıtlarından biridir.

Resim 6: Albrecht Dürer, Gergedan (The Rhinoceros)

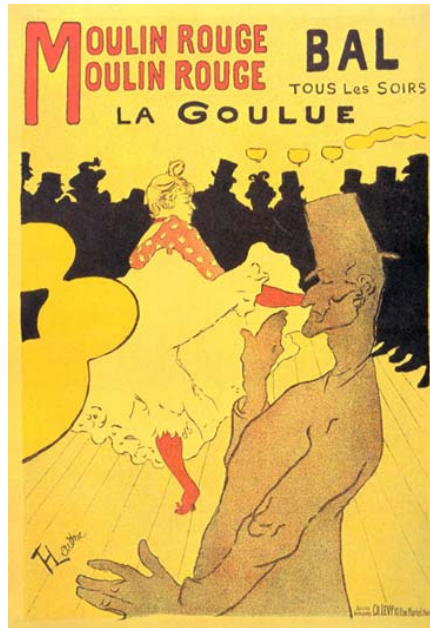
Kaynak: <http://www.btm.hu/--ARCHIV--/durer/3236.jpg>

17. yüzyılda bakır gravürün başlamasıyla ağaç oyma gerileme göstermiştir. 1811 başlarında taşbaskının çıkması ve gelişmesiyle oyma, kazıma ve asitlendirme gibi zor teknikler ortadan kalkmıştır (Tanır, 2001, s.32).

Tanır'ın (2001, s.32) Aslıer'den (1983, s.29) alıntısına göre 19. yüzyıl sonlarında fotoğraf tekniğinin bulunması, ofset ve klişelerin teknik olarak ilerlemesi, basım araçlarındaki çoğalma ve sınırsız reproduksiyon olanakları, sanatçının daha da

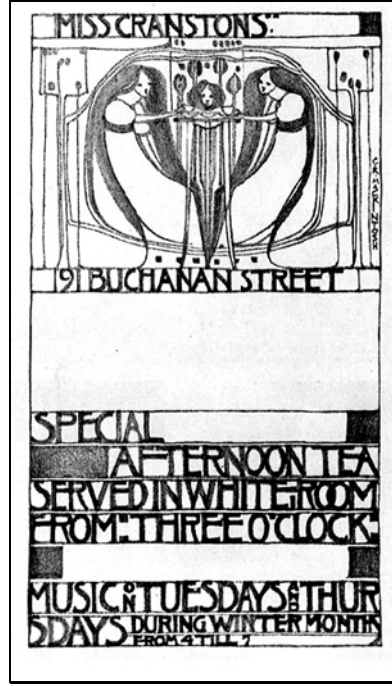
özgürleşmesini, illüstrasyonda sınırsız teknik ve boyama imkanlarını kullanmasını sağlamıştır.

19. yüzyıla kadar dergi, gazete ve el ilanlarında görülen illüstrasyonlar, yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında afişlerde de görülmeye başlamıştır. Litografi baskı tekniğinin getirdiği avantaj ve renkli baskının verdiği estetik zenginlikle sanatçılar, afişte bütün yeteneklerini göstermektedirler. Genellikle kültürel ve sanatsal olayları bildirmek için kullanılmışlardır. O dönemin en önemli afiş tasarımcısı aynı zamanda ressam olan Toulouse Lautrec'dir. Lautrec çalışmalarının hemen hemen hepsinde illüstrasyonu kullanmıştır. (Resim 7) Diğer yandan Art Nouveau sanat hareketi (1890-1930) sanatçılarından olan Frank Lloyd Wright ve Charles Rennie Mackintosh (Resim 8) afişte illüstrasyonu kullanan diğer grafik tasarımcıdır (Keş, 2001, s.40).

Resim 7: Henri de Toulouse Lautrec, Afiş İllüstrasyonu

Kaynak: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Henri_de_Toulouse-Lautrec_049.jpg

Resim 8: Charles Rennie Mackintosh, Afiş İllüstrasyonu

Kaynak: http://content.answers.com/main/content/wp/en-commons/thumb/4/4d/250px-Miss_Cranston's.jpg

İllüstrasyon çalışmaları kişinin ilgisini arttırmak, zeka, sosyal heyecan, estetik ve ihtiyaçları teşvik açısından önemlidir (Çakır, 2001, s.37).

İllüstrasyonlarda konunun anlatılması esas alındığından, sanatsal öğelerin zaman zaman göz ardı edildiği görülebilmektedir. İllüstrasyonu diğer resimlerden ayıran en önemli özelliği işlevselliğidir. Konunun anlatımı esastır ve sanatsal unsurları taşıdığı ölçüde değerlidir (Sürmeli, 2004, s.26).

1.1.5.2. İllüstrasyonun İşlevleri

Keş'in (2001, s.34) Jennings'ten (1987, s.12) alıntısına göre illüstrasyonlar işlevleri açısından üç grupta incelenebilir.

1. Dekoratif İllüstrasyonların İşlevleri; Tipografinin etkisini hafifletmek, çerçeve ve cetvel olarak hareket vermek ya da alanı dağıtmak için kullanılır. Doğal olarak bütün

illüstrasyonlar bu işi yapabilir. Fakat dekoratif illüstrasyonlar, büyük bir anlama sahip olmaksızın salt bunu yapar geleneksel çiçek motifleri ve geometrik şekiller iyi bir örnektir. Bizde bu tip çalışmalar en güzel örnek el yazmalarının kenarlarına yapılan “tezhip”lerdir.

2. Bilgilendirici İllüstrasyonların İşlevleri; Bilgilendirme ve görsel açıklama alanını kapsar. O harita ve diyagram içinde tamamen doğrudan kullanılır. (Diyagramlar; bir makinenin üzerinde düğmelerin yanındaki şekiller, yani yüzey grafikleri birer diyagramdır.) Kullanım kılavuzlarındaki illüstrasyonlarda, illüstrasyonun bilgilendirici işlevini açıklar.

3. Yorum ve Düşünce İşlevi; Kelimeler duygu ve düşünceleri açıklamaya yetersizdir. İşte bu yetersizliği kaldırmak için kullanılan illüstrasyonlar verilen yazıyı açıklayıcı yönüyle, yorum ve düşünce işlevini yerine getirirler. Bununla birlikte illüstratör anlatmak istediği düşünceyi herhangi bir metne bağlı kalmaksızın kendi yorum ve düşüncelerini aktarabilir, bunlara en güzel örnekler karikatür illüstrasyonlarıdır.

1.1.6. Okul Öncesi Dönem Masal Kitaplarındaki İllüstrasyonlar

Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda hem tasarım hem de içerik açısından en önemli öge resimdir. Çünkü, bu dönemde çocuklar kitaplardaki resimlere bakarak metnin kurgusunu belleklerinde tamamlar. Başka bir söyleyişle anlamın oluşmasında, resim / resimlerin dili, yazılı dile göre daha başta bir sorumluluk üstlenir (Sever, 2006, s.46).

Bebeklik döneminde çocuklar için kitap sayfasında tek bir resim vardır. Bu resim ayrıntılardan arındırılmış olmalıdır. Resme ait tek bir sözcük vardır hatta hiç olmayabilir. Resimler çocuğun yakın çevresindeki insan, hayvan, yiyecekler, oyuncaklar, giysiler v.b. örneklerden verilebilir. Burada yakın çevresi ve olası tanıyabileceklerine önce yer vermek çok önemlidir (Tür ve Turla, 1999, s.29).

İki-üç yaştan itibaren kitapta kısa bir metin vardır ve resimlerle açıklayıcı bir biçimde verilmesi, kitabın çocuğa okunması ile görsel ve işitsel bağlantının kurulmasını kolaylaştırır. Çocuk metinde sözü edilen ya metni destekleyen önemli öğeleri mutlaka resimde görebilmelidir. Resimlerde kullanılan çizgilerin yuvarlak ve sevimli olması kitabı daha ilgi çekici hale getirmektedir. Sert ve keskin çizgilerin kullanılması resim bütünlüğünü olumsuz etkileyebilir. Yumuşak ve yuvarlak hatlar çocuğun kendi resimlerinde de, doğasında da gözlenebilir. Her ne kadar kitap çizerinin çizgilerinde özgür olması çok daha iyi sonuç verirse de, çocuğun gözüyle olaya bakabilen çizerin resimlerinde yuvarlaklığı, yumuşaklığı da görmek mümkündür. Resimlerde olayda var olan hareketliliğin çizgilerle ifade edilmesi resim-metin ilişkisinin kurulmasını kolaylaştırır. Hareketsiz adeta bir fotoğraf görünümündeki resimler ya da olaydaki hareketi, canlılığı ifade etmeyen resimler küçük çocuklar için uygun değildir. Okul öncesinde çocuk kitap resimlerine bakarken kendi çevresinden bir şeyler görmek arayışındadır (Tür ve Turla, 1999, s.30).

Resimlerde hayal öğelerine yer verilmesi çocuğun hayal gücünü zenginleştirir. Hayal öğeleri, fanteziler çizgilerle somutlaştırılmalıdır. Böylece çocuk hayalle gerçek arasındaki ilişkiyi daha kolay kurabilmektedir. Resimlerde ne kadar ayrıntıya yer verileceği de önemlidir. Çocuğun metinde gelişen olayla kolay ilişki kurmasına yardım edecek oranda basit ve sade bir resimleme olmalıdır. Olayda sözü geçen bir ayrıntı var ise resimde mutlaka olmalıdır. Diğer taraftan olayda önemli bir yeri olmayan ya da gereksiz ayrıntılar çocuğun dikkatini dağıtır ve resim-metin ilişkisini kurmasını zorlaştırır (Tür ve Turla, 1999, s.31). İllüstrasyonlarda bulunan karakterlerin ifade edilme şekli de doğru olmalıdır. Karakteristik özellikleri doğru resmedilmelidir. Önemli karakterler ya da öğelere daha çok yer verilerek ön planda tutulmalıdır.

Resimlemede renklerin kullanımı da üzerinde durulması gereken önemli konulardan biridir. Her ne kadar resimlemede çizgilerin anlatım gücü önemli ise de renkli resimler çocuklar için ilgi çekici olmaktadır. Birçok rengin bir arada kullanımında renkler arası uyum ve bütünlüğün sağlanmış olması çok önemlidir. Renkler çizgi gücünden ön plan çıkmamalı renk ve çizginin kullanımı bir bütün oluşturmalıdır (Tür ve Turla, 1999,

s.33). Renk seçimi yapılırken, metni destekleyici olmasına ve tasvirlerle uyumuna dikkat edilmelidir.

Çocuğun gelişim sürecinde önemli bir yeri olan 0-6 yaş döneminde çocuğa sunulan her materyalin dikkatli bir biçimde seçilmesi gerekmektedir. Masal kitapları bu dönemde hem dil ve anlatımıyla hem de görsel öğeleriyle çocuğun yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Okul öncesi dönem, çocuğun estetik beğenisinin temellerinin atıldığı ve görsel birikiminin oluşmaya başladığı bir dönemdir. Bu nedenle masal kitaplarında bulunan illüstrasyonlar, iyi bir şekilde hazırlanmış ve çocuğun gelişim özelliklerine hitap eden özellikte olmalıdır. Bu bağlamda masal kitaplarındaki illüstrasyonların incelenmesi gerekli görülmüştür. Araştırma bu gereksinimden doğmuştur.

1.1.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde Türkiye’de bu konuyla ilgili olarak yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Çakır (2001) tarafından gerçekleştirilen “6-12 Yaş Çocuklar İçin Yapılmış İllüstrasyonların Değerlendirilmesi ve Yeni İllüstrasyon Önerileri” adlı araştırmada bir öykü kitabında bulunan bütün illüstrasyonların nasıl olması ya da olmaması gerektiği belirtilerek öneriler getirmek amaçlanmıştır. Çocuklara yönelik yapılan anketler sonucunda, çocukların duygu ve düşünceleri esas alınmak şartı ile ilgi ve istekleri doğrultusunda kitaplar hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Uygulama yapılan çocukların istekleri ve arzuları doğrultusunda bir hikaye kitabı oluşturulmuştur.

Kangel (1994) tarafından gerçekleştirilen “7-12 Yaş Çocuklar İçin İllüstrasyon” adlı araştırmada ilköğretim 1. kademesindeki çocuklar için hazırlanan bir öykünün resimlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öncelikle çocuğun resimle olan ilişkisi ortaya koymak için bir anket uygulaması yapılmıştır. Daha sonra öğrencilerden bazı resimler yapması istenmiştir. Gerçekleştirilen uygulama sonucunda çocuk için illüstrasyon uygulaması yapılmadan önce istek ve arzuların, fiziksel ve duygusal gelişiminin iyi bir şekilde incelenip, çocuğun yaş seviyesine inilmenin gerekliliği savunulmaktadır.

Sürmeli (2004) tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’de 7-12 Yaş Seviyesi Masal Kitapları İllüstrasyonlarına Eleştirel Bir Bakış ve Öneriler” adlı araştırmada Türkiye’de 7-12 yaş seviyesi masal kitapları illüstrasyonlarının niteliğinin sorgulanması ve nitelikli olabilmesi için gerekli unsurların saptanması amaçlanmıştır. Araştırmada öğretmenlerle yapılan anket uygulaması ve incelenen 11 adet masal kitabının bulguları sonucunda masal kitapları illüstrasyonlarının çocuklar üzerinde bırakacağı olumlu ve olumsuz etkiler göz önünde bulundurularak yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca araştırmada bir masal kitabı örneği uygulanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonların niteliklerini belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik kullanılan masal kitapları incelenerek aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Okul öncesi çocuklarına yönelik olarak kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonlar biçimsel özellikleri bakımından uygun mudur?
2. Okul öncesi çocuklarına yönelik olarak kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonların metin ile ilişkisi uygun mudur?
3. Okul öncesi çocuklarına yönelik olarak kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonlar okul öncesi dönem çocuğuna uygun mudur?

Bu amaç doğrultusunda çocuğun gelişim sürecinde önemli bir yeri olan 0-6 yaş dönemi çocuklarına yönelik masal kitaplarında bulunan illüstrasyonların çocuğun yaşamında nasıl bir etkisi olduğu belirtilerek, çocuğun estetik beğenisinin temellerinin atıldığı ve görsel birikiminin oluşmaya başladığı bu dönemde çocuğa sunulan illüstrasyonların sahip olması gereken niteliklerin neler olması gerektiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanmış kitaplardaki illüstrasyonlar çocuğun gelişiminde etkili olmaktadır. Bu dönemde okuma bilmeyen çocuk birebir olarak kitapla iletişimi illüstrasyonlar aracılığıyla sağlayabilmektedir. Nitelikli illüstrasyonlar çocuğun öğrenmesini ve algılamasını geliştirir, çocuğun güzellik beğenisini geliştirerek sanat zevkinin oluşmasında etkili olur. Çocuğun kitap ile ilişkisinin başlamasında, okuma alışkanlığının oluşmasında illüstrasyonun etkisi büyüktür. Çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun illüstrasyonlar, çocukta okuma isteğini artırıcı etki oluşturacaktır. Bu nedenle, okul öncesi eğitimi veren kurumlarda kullanılacak olan kitaplar seçilirken, her açıdan çocuğa uygunluğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu dönemde çocuğa okunan kitaptaki her bir sözcüğe dikkat edilmesi kadar ona sunulan görsel materyallerin niteliğine de dikkat etmek gerekmektedir.

Bu araştırma ile, 0-6 yaş dönemindeki çocuğun görsel birikiminin oluşmasında kitaplarda kullanılan illüstrasyonların önemi vurgulanmaya çalışılmış; ebeveynlerin ve okul öncesi eğitimi veren kurumların daha nitelikli illüstrasyonla hazırlanmış masal kitabı tercih etmelerine katkı sağlaması düşünülmüştür. Araştırmanın, bu dönem çocuğuna yönelik illüstrasyon hazırlayan illüstratörlerin ve bu alanla ilgilenen araştırmacıların yararlanabileceği bir kaynak olması ümit edilmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

- Bu araştırma, 2007-2008 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı toplamda 18 anaokulu içerisinden; 5 devlet okulu, 4 özel okul olmak üzere toplam 9 anaokulunda kullanılan masal kitaplarından 15 farklı yayınevine ait 20 adet masal kitabı ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında incelenen kitaplar 4-6 yaş grubu için kullanılan kitaplar arasından seçilmiştir.
- Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama materyali ile elde edilen bulgularla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Okul Öncesi Dönem: Çocuğun doğumundan itibaren temel eğitime başlayacağı zamana kadar olan 0-6 yaş (0-72 ay) dönemi (Başal, 1998, s.3).

Okul Öncesi Eğitim: Çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen 0-6 yaş arasındaki dönemi kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli bir yeri olan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, bu doğrultuda kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci (Aral, Kandır ve Yaşar, 2002, s.14).

Anasınıfı: 60-72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan sınıf (M.E.B., 2008).

İllüstrasyon: Bir konunun, bir metnin açıklanması, yorumlanması amacıyla yapılan resimleme (Sürmeli, 2004, s.24). Kitap içindeki bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim, kitap resmi (tdk, 2008).

Masal: Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebi tür (tdk, 2008).

2.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanmasında yararlanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Betimsel analizde doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.224) Veriler araştırma sonuçlarına göre sınıflandırılabileceği gibi, veri toplama aşamalarında elde edilen ön bilgiler ışığında da düzenlenebilir (Altunışık ve diğerleri, 2001, s.222).

Bu araştırmada verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.187).

2.2. Örneklem

Nitel araştırmalarda amaç genelleme değil, bütüncül bir resim elde etmektir. Nitel araştırma çalışılan konuyu derinlemesine ve tüm olası ayrıntıları ile incelemeyi amaç edinmektedir. Bu nedenle, nitel araştırmada, örneklem seçimi araştırma probleminin

özelliği ve araştırmacının sahip olduğu kaynaklarla yakından ilişkilidir (Yıldırım ve şimşek, 2005, ss.44, 48, 107).

Eskişehir il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve devlet olmak üzere toplam 18 adet anaokulu bulunmaktadır. Bu araştırmanın örnekleme, Eskişehir il merkezinde bulunan 5'i devlet okulu, 4'ü özel okul olan toplam 9 adet anaokulundan alınan masal kitaplarından oluşmaktadır. 5 devlet okulundan 2'şer adet, 2 özel okuldan 2'şer adet, 2 özel okuldan da 3'er adet olmak üzere; toplam 20 adet masal kitabı seçilmiştir (EK 1) Bu araştırmanın örnekleme, anasınıfı öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda sıklıkla kullanılan ve çocukların etkileşim içinde bulunduğu sınıf kitaplığındaki masal kitapları arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma için doküman incelemesi yapılmasına karar verildikten sonra gerekli olan verilerin toplanabilmesi için "veri toplama materyali" hazırlanmıştır (EK 2)

Araştırmacı tarafından, veri toplama materyalini oluşturabilmek için öncelikle verilere ulaşmayı sağlayabilecek 28 adet soru belirlenmiştir. Veri toplama materyali, alan uzmanı, grafiker veya öğretim üyesi olan 10 kişi tarafından incelenmiş gerekli düzeltmeler ve geliştirmeler yapılarak kapsam geçerliği sağlanmıştır. Bunun sonucunda veri toplama materyali için 13 adet sorunun kullanımı yeterli bulunmuştur. Bu sorular 3 başlık altında sınıflandırılmıştır.

Veri toplama materyalinde bulunan bölümler ve sorular sırasıyla aşağıda belirtilmiştir.

Sorular:

I. İllüstrasyonların Biçimsel Özellikleri

- 1- Kitabın kapağındaki illüstrasyon dikkat çekici mi?
- 2- İllüstrasyonda vurgu yerinde kullanılmış mı?

- 3- İllüstrasyonda karakterlerin hareketleri (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılmış mı?
- 4- İllüstrasyondaki öğelerin renkleri gerçeğe uygun kullanılmış mı?
- 5- İllüstrasyonda figürlerin mekan ile ilişkisi kurulmuş mu?
- 6- İllüstrasyon öğeleri arasındaki oran-orantı ilişkisi doğru resmedilmiş mi?
- 7- İllüstrasyonların biçemi birbirleriyle uyumlu mu?
- 8- İllüstrasyonun boyutları işlevsellik bakımından yeterli mi?

II. İllüstrasyon ve Metin İlişkisi

- 1- Kitabın kapağındaki illüstrasyon metni yansıtabiliyor mu?
- 2- İllüstrasyon metnin içeriğiyle uyumlu mu?
- 3- İllüstrasyonda kullanılan renkler metne uygun seçilmiş mi?

III. İllüstrasyon ve Çocuk İlişkisi

- 1- İllüstrasyonda kullanılan renkler çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılmış mı?
- 2- İllüstrasyon çocuğun yaş seviyesine uygun mu?

Veri toplama materyalinde I. Bölüm'deki 1. ve 7. soru, II. Bölümdeki 1. soru her kitap için 1 kez yöneltilmiştir. I. Bölüm'deki 1. soru ve II. Bölümdeki 1. soru yalnızca kitap kapağındaki illüstrasyon incelenerek yanıtlanırken, I. Bölüm'deki 7. soru kitabın genelindeki bütün illüstrasyonlar incelenerek yanıtlanmıştır. I. Bölüm'deki 2., 3., 4., 5., 6. ve 8. sorular, II. Bölüm'deki 2. ve 3. sorular ve III. Bölüm'deki 1. ve 2. sorular hem kapaktaki illüstrasyona hem de metne eşlik eden bütün illüstrasyonlara göre yanıtlanacak biçimde belirlenmiştir. Bu durumda; kitap kapağındaki illüstrasyona göre; 12 soru, metne eşlik eden illüstrasyonlara göre; 10 soru, kitabın genelindeki bütün illüstrasyonlara göre; 1 soru yanıtlanmıştır. Her kitap için kullanılan form sayısı kapak illüstrasyonu ve metne eşlik eden illüstrasyon sayısının toplamına göre belirlenmiştir.

Veri toplama materyalinde “Evet”, “Kısmen” ve “Hayır” olmak üzere üç seçenek bulunmaktadır. İnceleme, araştırmacı dahil olmak üzere, 3 alan uzmanı tarafından yapılmıştır. Daha sonra 3 alan uzmanının ortak görüşleri doğrultusunda, masal

kitaplarında bulunan her illüstrasyon için bir form oluşturulmuştur. Buna göre 20 masal kitabı için kullanılan form sayısı aşağıda belirtilmiştir.

KİTAPLAR	Form Sayısı
1. Altın Uçurtma	11
2. Minik Sıpa	11
3. Polo ve Arkadaşı	11
4. Poldi Uçuyor	23
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	11
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?	13
7. Kahraman Köpek Karabaş	15
8. Sarı Cıkcık Uçuyor	8
9. Mehmet'in Evi	14
10. Cesur Terzi	9
11. Şekillerin Eğlencesi	16
12. Büyümem için Uyumam Gerek	10
13. Hırsız Yılan	17
14. Beyaz Kaşlı Kız	9
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13
16. Ay Dede ve Gece Perisi	9
17. Çiloş'un Uçuçları	15
18. Kara Kedi Güzel Kedi	11
19. Hepimiz Çok Acıktık	16
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	17
TOPLAM	259

2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Daha sonra elde edilen nitel veriler, uzmanların her bir soruya verdikleri yanıtlara göre frekansları belirtilerek, tablolastırılmıştır.

Bu araştırmayla ilgili bulgular, veri toplama materyalinde bulunan sorulara göre sırayla sunulmuştur. Daha sonra her soru için araştırmacı tarafından uygun görülen örneklere

yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından örneklerin neden uygun olup olmadığı belirtilerek doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Veri toplama materyalinde yer alan sorular, araştırmacı ve iki alan uzmanı tarafından yanıtlanmıştır. Daha sonra uzmanların vermiş olduğu yanıtlar karşılaştırılarak, “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” olan sorular belirlenmiştir. Araştırmacı ile uzmanlar ilgili sorunun aynı yanıt seçeneğini işaretlemişlerse görüş birliği, farklı seçenekleri işaretlemişlerse görüş ayrılığı olarak kabul edilmiş ve konular tartışılarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği, Türnüklü’nün (2000), Croll (1986), Bakeman, Gottman (1997) ve Robson’ dan (1993) aktardığı formül kullanılarak yapılmış ve güvenilirlik ortalaması hesaplanmıştır (Karadağ ve Gültekin, 2007)

$$P (\text{Uyuşum Yüzdesi}) = \frac{Na (\text{Görüş Birliği})}{Na (\text{Görüş Birliği}) + Nd (\text{Görüş Ayrılığı})} \times 100$$

Veri toplama materyalinde yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri aşağıda verilmiştir.

İllüstrasyonların Biçimsel Özelliklerine İlişkin Soruların
Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	80
Soru 2	88,80
Soru 3	92,66
Soru 4	91,89
Soru 5	84,94
Soru 6	86,87
Soru 7	95
Soru 8	98,46

Veri toplama materyalinde illüstrasyonların biçimsel özelliklerine ilişkin soruların güvenilirlik çalışmasında, 1. soru'da en düşük %80, 5. soru 'da %84,94, 6. soru'da %86,87, 2. soru'da %88,80, 4. soru'da %91,89, 3. soru'da %92,66, 7. soru'da %95 ve 8. soru'da %98,46 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Bu bölüme ait güvenilirlik ortalaması %89,83 olarak bulunmuştur.

İllüstrasyon ve Metin İlişkisine Yönelik Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	95
Soru 2	84,17
Soru 3	81,47

Veri toplama materyalinde illüstrasyonların metin ile ilişkisine yönelik soruların güvenilirlik çalışmasında, 3. soru 'da en düşük %81,47, 2. soru'da %84,17 ve 1. soru'da %95 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Bu bölüme ait güvenilirlik ortalaması %86,88 olarak bulunmuştur.

İllüstrasyon ve Çocuk İlişkisine Yönelik Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	93,44
Soru 2	81,85

Veri toplama materyalinde illüstrasyonların illüstrasyon ve çocuk ilişkisine yönelik soruların güvenilirlik çalışmasında, 2. soru 'da en düşük %81,85 ve 1. soru'da %93,44 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Bu bölüme ait güvenilirlik ortalaması %87,65 olarak bulunmuştur.

Veri toplama materyalinde bulunan 13 sorunun güvenilirlik ortalaması %88,12 olarak bulunmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, 20 masal kitabında yer alan illüstrasyonların incelenmelerinden sonra elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. 20 masal kitabına ilişkin bulgular ve yorumlar, veri toplama materyalindeki bölümlerin sırası dikkate alınarak başlıklar altında sunulmuştur.

3.1. İllüstrasyonların Biçimsel Özelliklerine İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinde 1. bölüm olan “İllüstrasyonların Biçimsel Özellikleri” soru sırasına göre sunulmuştur.

3.1.1. “Kitabın kapağındaki illüstrasyon dikkat çekici mi?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin I. bölümünde 1. soru olarak “Kitabın kapağındaki illüstrasyon dikkat çekici mi?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 1’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

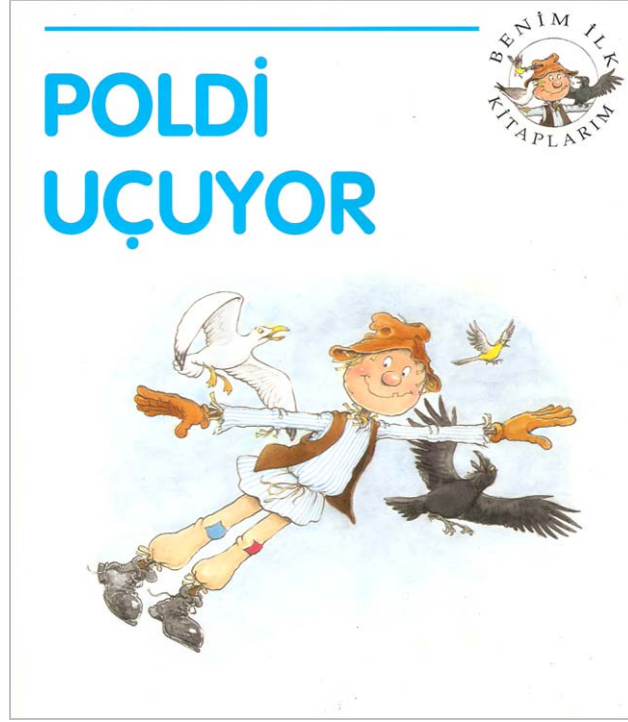
Tablo 1’de görüldüğü gibi bu soruya 20 kitap için toplam; 9 “Evet”, 8 “Kısmen”, 3 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 1, Minik Sıpa; 1, Polo ve Arkadaşı; 1, Poldi Uçuyor; 1, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 1, Cesur Terzi; 1, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 1, Kara Kedi Güzel Kedi; 1 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 1 “Evet” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 1, Sarı Cıkcık Uçuyor; 1, Mehmet’in Evi; 1, Şekillerin Eğlencesi; 1, Beyaz Kaşlı Kız; 1, Ay Dede ve Gece Perisi; 1, Çiloş’un Uçuşları; 1 ve Hepimiz Çok Acıktık; 1, “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Kahraman Köpek Karabaş; 1, Büyümem için Uyumam Gerek; 1 ve Hırsız Yılan; 1, “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 1’deki “Kitabın kapağındaki illüstrasyon dikkat çekici mi?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabının

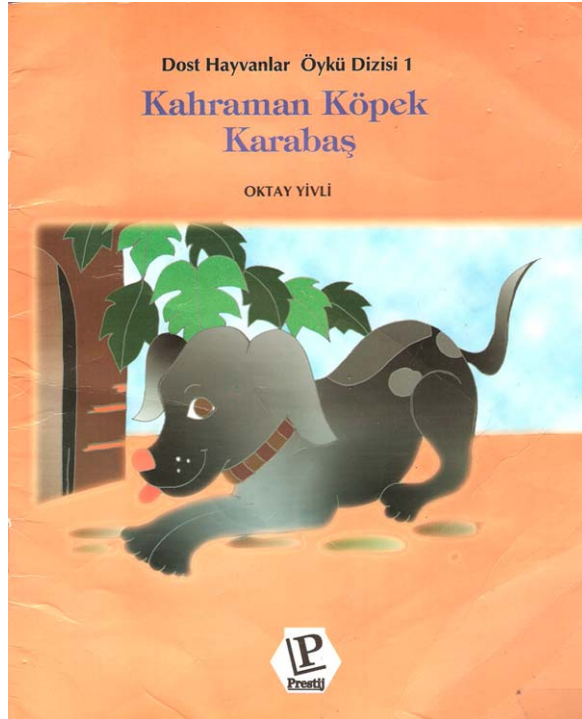
kapağındaki 9 illüstrasyonun uygun olduğu, 8 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu, 3 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

Tablo 1
Kitabın Kapağındaki İllüstrasyonun Dikkat Çekiciliğine İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=20)	Evet	Kısmen	Hayır
	f	f	f
1. Altın Uçurtma	1		
2. Minik Sıpa	1		
3. Polo ve Arkadaşı	1		
4. Poldi Uçuyor	1		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	1		
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?		1	
7. Kahraman Köpek Karabaş			1
8. Sarı Cıkcık Uçuyor		1	
9. Mehmet'in Evi		1	
10. Cesur Terzi	1		
11. Şekillerin Eğlencesi		1	
12. Büyümem için Uyumam Gerek			1
13. Hırsız Yılan			1
14. Beyaz Kaşlı Kız		1	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	1		
16. Ay Dede ve Gece Perisi		1	
17. Çiloş'un Uçuşları		1	
18. Kara Kedi Güzel Kedi	1		
19. Hepimiz Çok Acıktık		1	
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	1		
TOPLAM	9	8	3

Resim 9: Poldi Uçuyor (kapak)

Resim 10: Kahraman Köpek Karabaş (kapak)

“Poldi Uçuyor” (Resim 9) adlı kitabın kapağındaki illüstrasyon “Kitabın kapağındaki illüstrasyon dikkat çekici mi?” sorusuna göre uygun bulunurken, , “Kahraman Köpek Karabaş” (Resim 10) adlı kitabın kapağındaki illüstrasyon uygun bulunmamıştır.

Resim 9’da görüldüğü gibi “Poldi Uçuyor” adlı kitapta illüstrasyon kapağa yeterli büyüklükte yerleştirilmiştir. İllüstrasyonun fonu pastel renklerle oluşturularak vurgulanmak istenen öğelerde canlı renkler kullanılmıştır. Öğeler kontur kullanarak birbirinden ayrılmış ve ön plana çıkartılmıştır.

Resim 10’da görüldüğü gibi “Kahraman Köpek Karabaş” adlı kitapta karakterde kullanılan renkler her ne kadar tasvire uysa da teknik açıdan yeterli olamadığı görülüyor. İllüstrasyondaki öğelerin hacmi doğru verilememiş ve renklerde formu yanıltıcı geçişler kullanılmış. Kullanılan renkler algılamayı güçleştiriyor. Kapakta illüstrasyon dışında kalan alanda kullanılan renk illüstrasyonda kullanılan renklerden daha canlı olduğu için illüstrasyonun dikkat çekiciliğini olumsuz etkiliyor.

Tür ve Turla’nın (1999, s.30, 33) belirttiği gibi illüstrasyonda kullanılan çizgilerin yuvarlak ve sevimli olması kitabı daha ilgi çekici hale getirmektedir. Resimlemede renklerin kullanımı da üzerinde durulması gereken önemli konulardan biridir. Her ne kadar resimleme de çizgilerin anlatım gücü önemli ise de renkli resimler çocuklar için ilgi çekici olmaktadır. Birçok rengin bir arada kullanımında renler arası uyum ve bütünlüğün sağlanmış olması çok önemlidir. Renkler çizgi gücünden ön plana çıkmamalı renk ve çizginin kullanımı bir bütün oluşturmalıdır. Canlı renkler fon ile uyumlu olmalı dikkat dağıtmamalıdır.

3.1.2. “İllüstrasyonda vurgu yerinde kullanılmış mı?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin I. bölümünde 2. soru olarak “İllüstrasyonda vurgu yerinde kullanılmış mı?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 2’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 195 “Evet”, 60 “Kısmen”, 4 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 9, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 8, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 6, Sarı Cıkcık Uçuyor; 5, Mehmet’in Evi; 11, Cesur Terzi; 9, Şekillerin Eğlencesi; 16, Hırsız Yılan; 11, Beyaz Kaşlı Kız; 8, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Ay Dede ve Gece Perisi; 1, Çiloş’un Uçuçları; 12, Kara Kedi Güzel Kedi; 10, Hepimiz Çok Acıktık; 14 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 17 “Evet” yanıtı verilmiştir. Minik Sıpa; 2, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 3, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 7, Kahraman Köpek Karabaş; 11, Sarı Cıkcık Uçuyor; 3, Mehmet’in Evi; 3, Büyümem için Uyumam Gerek; 10, Hırsız Yılan; 6, Beyaz Kaşlı Kız; 1, Ay Dede ve Gece Perisi; 8, Çiloş’un Uçuçları; 3, Kara Kedi Güzel Kedi; 1 ve Hepimiz Çok Acıktık; 2 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Kahraman Köpek Karabaş; 4, “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İllüstrasyonda vurgu yerinde kullanılmış mı?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 195 illüstrasyonun uygun olduğu, 60 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu, 4 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

“ Mehmet’in Evi” (Resim 11) adlı kitaptaki illüstrasyonda “İllüstrasyonda vurgu yerinde kullanılmış mı?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Kahraman Köpek Karabaş” (Resim 12) adlı kitapta uygun olmayan illüstrasyonların bulunduğu belirtilmiştir.

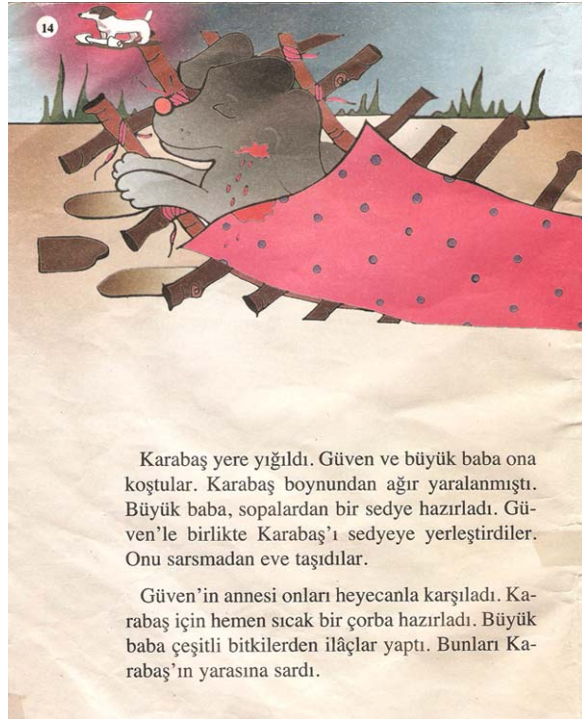
Tablo 2
İllüstrasyonlarda Vurgunun Yerinde Kullanılmışlığına İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet	Kısmen	Hayır
	f	f	f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	9	2	
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	8	3	
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?	6	7	
7. Kahraman Köpek Karabaş		11	4
8. Sarı Cıkcık Uçuyor	5	3	
9. Mehmet'in Evi	11	3	
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi	16		
12. Büyümem için Uyumam Gerek		10	
13. Hırsız Yılan	11	6	
14. Beyaz Kaşlı Kız	8	1	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi	1	8	
17. Çiloş'un Uçuşları	12	3	
18. Kara Kedi Güzel Kedi	10	1	
19. Hepimiz Çok Acıktık	14	2	
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	17		
TOPLAM	195	60	4

Resim 11: Mehmet'in Evi (ss.2, 3)

Resim 12: Kahraman Köpek Karabaş (s. 14)

“Mehmet’in Evi” (Resim 11) adlı kitaptaki illüstrasyonda vurgunun iyi yapıldığı görülmektedir. Metindeki mekan, betimlemelere uygun, detaylı ve anlaşılır bir biçimde resmedilmiştir. Renklerin uyumuna dikkat edilerek, ana karakterlerin ön planda tutulduğu bir kompozisyon tasarlanmıştır.

“Kahraman Köpek Karabaş” (Resim 12) adlı kitaptaki illüstrasyonda ön planda karaktere yer verilmesine rağmen vurgunun iyi yapılamadığı görülmektedir. İllüstrasyon için metinde geçen olayı yansıtabilecek daha çarpıcı bir sahne seçilebilirdi. İlk bakışta dikkati kırmızı örtü çekmesinden dolayı karakter iyi bir biçimde algılanamıyor. Ayrıca sol üstteki sayfa numarası için kullanılan tasarım illüstrasyonu olumsuz etkiliyor.

İllüstrasyonda olaydaki önemli öğelerin ön planda çizilmesi çocuğun resim-metin ilişkisini kurmasını kolaylaştırarak, dikkatini daha kolay yoğunlaştırmasını sağlamaktadır. (Tür ve Turla, 1999, s.32)

3.1.3. “İllüstrasyonda karakterlerin hareketleri (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılmış mı?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin I. bölümünde 3. soru olarak “İllüstrasyonda karakterlerin hareketleri (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılmış mı?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 3’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 99 “Evet”, 131 “Kısmen”, 29 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 5, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 5, Mehmet’in Evi; 2, Cesur Terzi; 9, Beyaz Kaşlı Kız; 2, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Kara Kedi Güzel Kedi; 2, Hepimiz Çok Acıktık; 4 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 12 “Evet” yanıtı verilmiştir. Minik Sıpa; 6, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 6, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 8, Sarı Cıkcık Uçuyor; 8, Mehmet’in Evi; 12, Şekillerin Eğlencesi; 16, Büyümem için Uyumam Gerek; 10, Hırsız Yılan; 14, Beyaz Kaşlı Kız; 7, Ay Dede ve Gece Perisi; 8, Çiloş’un Uçuçları; 12, Kara Kedi Güzel Kedi; 9, Hepimiz Çok Acıktık; 11 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 4 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 5, Kahraman Köpek Karabaş; 15, Hırsız Yılan; 3, Ay Dede ve Gece Perisi; 1, Çiloş’un Uçuçları; 3, Hepimiz Çok Acıktık; 1 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 3’deki “İllüstrasyonda karakterlerin hareketleri (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılmış mı?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 99 illüstrasyonun uygun olduğu, 131 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu, 29 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

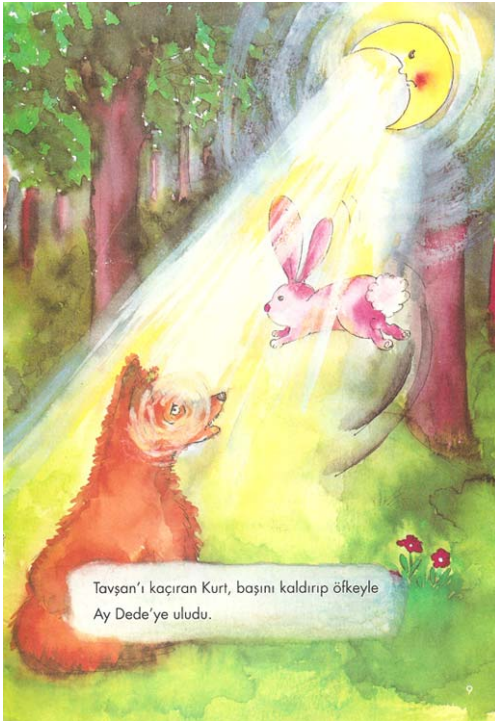
“Poldi Uçuyor” (Resim 13) adlı kitaptaki illüstrasyonlar “İllüstrasyonda karakterlerin hareketleri (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılmış mı?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Ay Dede ve Gece Perisi” (Resim 14, 15) adlı kitapta uygun olmayan illüstrasyon olduğu belirtilmiştir.

Tablo 3
İllüstrasyonlarda Karakterlerin Hareketlerinin (jest, mimik, duygu vs.) Doğru
Yansıtılmışlığına İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet f	Kısmen f	Hayır f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	5	6	
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	5	6	
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?		8	5
7. Kahraman Köpek Karabaş			15
8. Sarı Cıkcık Uçuyor		8	
9. Mehmet'in Evi	2	12	
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi		16	
12. Büyümem için Uyumam Gerek		10	
13. Hırsız Yılan		14	3
14. Beyaz Kaşlı Kız	2	7	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi		8	1
17. Çiloş'un Uçuşları		12	3
18. Kara Kedi Güzel Kedi	2	9	
19. Hepimiz Çok Acıktık	4	11	1
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	12	4	1
TOPLAM	99	131	29

Resim 13: Poldi Uçuyor (s.10)

Resim 14: Ay Dede ve Gece Perisi (s. 9)

**Resim 15: Ay Dede ve Gece Perisi,
detay (s. 9)**

“Poldi Uçuyor” (Resim 13) adlı kitaptaki illüstrasyonda betimlemelerin iyi bir biçimde yansıtıldığı görülmektedir. Poldi karakterinin yüzüne kızgın bir ifade vermeye çalışması ve kollarını sallamaya çabalaması yalın ve anlaşılır bir şekilde resmedilmiş.

“Ay Dede ve Gece Perisi” (Resim 14, 15) adlı kitaptaki illüstrasyonda betimlemelerin doğru bir biçimde yansıtılmadığı görülmektedir. Metinde “Kurt”un başını kaldırıp öfkeyle “Ay Dede” ye uluduğundan bahsediliyor. “Kurt”un başını kaldırıp öfkeyle uluma hareketinin iyi yansıtılmadığı görülmektedir. Kurt’un yüzündeki ifade daha çok hüznün ya da şaşkınlık gibi algılanıyor. Kurt’tan kaçan tavşan Kurt’a zıt bir yönde koşarken resmedilebilir. İllüstrasyonda Tavşan’ın kaçma hareketi bu nedenle daha çok geçiyormuş izlenimi veriyor.

Resimlerde olayda var olan hareketliliğin çizgilerle ifade edilmesi resim-metin ilişkisinin kurulmasını kolaylaştırır. Hareketsiz adeta bir fotoğraf görünümündeki resimler ya da olaydaki hareketi, canlılığı ifade etmeyen resimler küçük çocuklar için uygun değildir (Tür ve Turla, 1999, s.30).

3.1.4. “İllüstrasyonlardaki öğelerin renkleri gerçeğe uygun kullanılmış mı?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin I. bölümünde 4. soru olarak “İllüstrasyonlardaki öğelerin renkleri gerçeğe uygun kullanılmış mı?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 4’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 131 “Evet”, 95 “Kısmen”, 33 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 11, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 11, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 2, Mehmet’in Evi; 9, Cesur Terzi; 6, Şekillerin Eğlencesi; 16, Beyaz Kaşlı Kız; 1, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Hepimiz Çok Acıktık; 3 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 14 “Evet” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 9, Kahraman Köpek Karabaş; 4, Sarı Cıkcık Uçuyor; 8, Mehmet’in Evi; 5, Cesur Terzi; 3, Hırsız Yılan; 15, Beyaz Kaşlı Kız; 8, Ay Dede ve Gece Perisi; 8, Çiloş’un Uçuçları; 9, Kara Kedi Güzel Kedi; 11, Hepimiz Çok Acıktık; 13 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 2 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 2, Kahraman Köpek Karabaş; 11, Büyümem için Uyumam Gerek; 10, Hırsız Yılan; 2, Ay Dede ve Gece Perisi; 1, Çiloş’un Uçuçları; 6 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İllüstrasyonlardaki öğelerin renkleri gerçeğe uygun kullanılmış mı?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 131 illüstrasyonun uyumlu olduğu, 95 illüstrasyonun kısmen uyumlu olduğu, 33 illüstrasyonun ise uymadığı görülmektedir.

“Poldi Uçuyor” (Resim 16) adlı kitaptaki bütün illüstrasyonlar “İllüstrasyonlardaki öğelerin renkleri gerçeğe uygun kullanılmış mı?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Hepimiz Çok Acıktık” (Resim 17) adlı kitapta kısmen uygun olan illüstrasyonların bulunduğu belirtilmiştir.

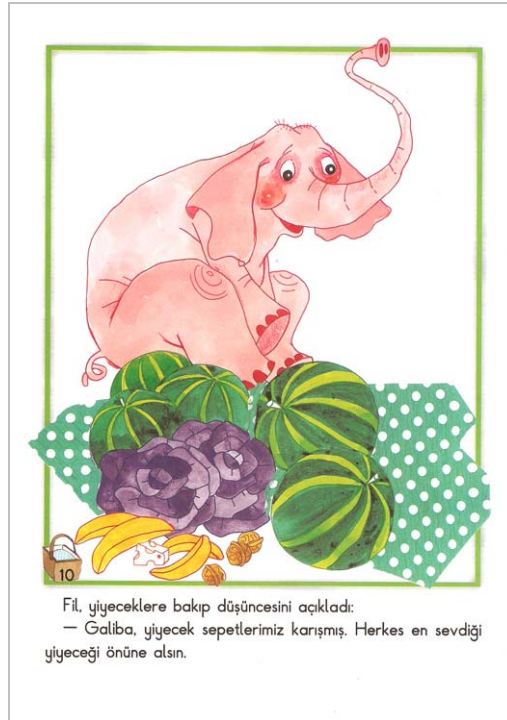
Tablo 4
İllüstrasyonlardaki Ögelerin Renklerinin Gerçeğe Uygun Kullanılmışlığına İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet f	Kısmen f	Hayır f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	11		
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	11		
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?	2	9	2
7. Kahraman Köpek Karabaş		4	11
8. Sarı Cıkcık Uçuyor		8	
9. Mehmet'in Evi	9	5	
10. Cesur Terzi	6	3	
11. Şekillerin Eğlencesi	16		
12. Büyümem için Uyumam Gerek			10
13. Hırsız Yılan		15	2
14. Beyaz Kaşlı Kız	1	8	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi		8	1
17. Çiloş'un Uçuşları		9	6
18. Kara Kedi Güzel Kedi		11	
19. Hepimiz Çok Acıktık	3	13	
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	14	2	1
TOPLAM	131	95	33

Resim 16: Poldi Uçuyor (ss.18, 19)

Resim 17: Hepimiz Çok Acıktık (s.10)

Resim 16’da görüldüğü gibi “Poldi Uçuyor” adlı kitapta yer alan illüstrasyondaki öğelerin renkleri doğada olduğu gibi kullanılmış. Sağlam bir çizim, yapılan gerçekçi bir renklendirmeyle yalın ve anlaşılır bir şekilde resmedilmiş.

Resim 17’de görüldüğü gibi “Hepimiz Çok Acıktık” adlı kitapta yer alan illüstrasyondaki öğelerin renkleri kısmen doğada olduğu gibi kullanılmıştır. İllüstrasyonda bulunan “karpuz, lahana, muz, ceviz ve peynir” gerçek renklerinde resmedilmiş. “Fil” karakteri için kullanılan “pembe” renk yerine genel geçer olarak kabul edilen “gri” renk tercih edilebilirmiş. Çünkü metinde bu sıra dışı özellikten hiç bahsedilmemiş. Çocuk, bu illüstrasyonda diğer öğeleri gerçek renkleriyle görürken fili pembe olarak görmektedir. Bu durum yanlış bilgi edinmesine ve kafasının karışmasına neden olabilir.

Okul öncesi çocuklara yönelik yayınlarda illüstrasyon mutlaka olmalıdır. İllüstrasyonların anlaşılır ve konuya uygun olması gerekmektedir. İllüstrasyonlar mutlaka renkli olmak zorunda değildir. İyi çizilmiş siyah beyaz illüstrasyonlar da kullanılabilir. Renkli illüstrasyonlarda renklerin doğru kullanılmış olması önemlidir. Bu dönemdeki çocuk kitabı illüstrasyonlara göre değerlendirmekte ve illüstrasyona gerçekçi bir yaklaşımla bakmaktadır. Çocuk, olağanüstü olayları anlamakta ve algılamakta zorlanmaktadır. Bu dönemdeki kitaplardaki kahraman ve olayların onun somut düşüncesine uygun hayal gücü sınırlarının dışına taşmayan özelliklerde olmasına dikkat edilmelidir (Çılgın, 2007, s.78; Şirin, 1994, s.159; Tür ve Turla, 1999, s.56-57)

3.1.5. “İllüstrasyonda figürlerin mekan ile ilişkisi kurulmuş mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin I. bölümünde 5. soru olarak “İllüstrasyonda figürlerin mekan ile ilişkisi kurulmuş mu?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 5’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 167 “Evet”, 57 “Kısmen”, 35 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 5, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 11, Sarı Cıkcık Uçuyor; 5, Mehmet’in Evi; 13, Cesur Terzi; 9, Şekillerin Eğlencesi; 14, Büyümem için Uyumam Gerek; 9, Hırsız Yılan; 17, Beyaz Kaşlı Kız; 3, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Çiloş’un Uçuşları; 2, Kara Kedi Güzel Kedi; 3, Hepimiz Çok Acıktık; 1 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 17 “Evet” yanıtı verilmiştir. Minik Sıpa; 2, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 8, Kahraman Köpek Karabaş; 2, Sarı Cıkcık Uçuyor; 3, Mehmet’in Evi; 1, Şekillerin Eğlencesi; 2, Beyaz Kaşlı Kız; 1, Ay Dede ve Gece Perisi; 7, Çiloş’un Uçuşları; 13, Kara Kedi Güzel Kedi; 4 ve Hepimiz Çok Acıktık; 14 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Minik Sıpa; 4, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 5, Kahraman Köpek Karabaş; 13, Büyümem için Uyumam Gerek; 1, Beyaz Kaşlı Kız; 5, Ay Dede ve Gece Perisi; 2, Kara Kedi Güzel Kedi; 4 ve Hepimiz Çok Acıktık; 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 5’deki “İllüstrasyonda figürlerin mekan ile ilişkisi kurulmuş mu?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 167 illüstrasyonun uygun olduğu, 57 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu, 35 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

“Cesur Terzi” (Resim 18) adlı kitap “İllüstrasyonda figürlerin mekan ile ilişkisi kurulmuş mu?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Beyaz Kaşlı Kız” (Resim 19) adlı kitap uygun olmayan illüstrasyonlar bulunmuştur.

Tablo 5
İllüstrasyonlarda Figürlerin Mekan ile İlişkisinin Kurulmuşluğuna İlişkin
Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet	Kısmen	Hayır
	f	f	f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	5	2	4
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	11		
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?		8	5
7. Kahraman Köpek Karabaş		2	13
8. Sarı Cıkcık Uçuyor	5	3	
9. Mehmet'in Evi	13	1	
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi	14	2	
12. Büyümem için Uyumam Gerek	9		1
13. Hırsız Yılan	17		
14. Beyaz Kaşlı Kız	3	1	5
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi		7	2
17. Çiloş'un Uçuşları	2	13	
18. Kara Kedi Güzel Kedi	3	4	4
19. Hepimiz Çok Acıktık	1	14	1
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	17		
TOPLAM	167	57	35

Resim 18: Cesur Terzi (s.1)

Resim 19: Beyaz Kaşlı Kız (ss.6, 7)

“Cesur Terzi” (Resim 18) adlı kitaptaki illüstrasyonda figürlerin mekanla ilişkisinin kurulduğu görülmektedir. Mekana ve nesnelere yeterli bir şekilde yer verilen bir illüstrasyon resmedilmiştir.

“Beyaz Kaşlı Kız” (Resim 19) adlı kitaptaki illüstrasyonda figürlerin mekanla ilişkisinin kurulmadığı görülmektedir. İllüstrasyonda sözü edilen mekan olan odaya ilişkin herhangi bir öğeye yer verilmediği görülmektedir.

Şirin ‘in (1994, s.156) belirttiğine göre illüstrasyon ve metin birbirini tamamlamalıdır. Çocuğun hayal sınırları içerisinde dengeli olmalıdır. Çocukta çelişkiye neden olabilecek metin-illüstrasyon uyumsuzluğu bulunmamalıdır. Tür ve Turla’ya (1999, s.30) göre çocuk metinde sözü edilen ya da metni destekleyen önemli öğeleri mutlaka resimde görebilmelidir.

3.1.6 “İllüstrasyon öğeleri arasındaki oran-orantı ilişkisi doğru resmedilmiş mi?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin I. Bölümünde 6. soru olarak “İllüstrasyon öğeleri arasındaki oran-orantı ilişkisi doğru resmedilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 6’da 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 141 “Evet”, 102 “Kısmen”, 16 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 11, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 11, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 1, Mehmet’in Evi; 3, Cesur Terzi; 9, Şekillerin Eğlencesi; 10, Hırsız Yılan; 7, Beyaz Kaşlı Kız; 3, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Hepimiz Çok Acıktık; 11 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 17 “Evet” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 11, Kahraman Köpek Karabaş; 6, Sarı Cickik Uçuyor; 7, Mehmet’in Evi; 9, Şekillerin Eğlencesi; 6, Büyümem için Uyumam Gerek; 10, Hırsız Yılan; 10, Beyaz Kaşlı Kız; 6, Ay Dede ve Gece Perisi; 9, Çiloş’un Uçuşları; 13, Kara Kedi Güzel Kedi; 10 ve Hepimiz Çok Acıktık; 5 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 1, Kahraman Köpek Karabaş; 9, Sarı Cickik Uçuyor; 1, Mehmet’in Evi; 2, Çiloş’un Uçuşları; 2 ve Kara Kedi Güzel Kedi; 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

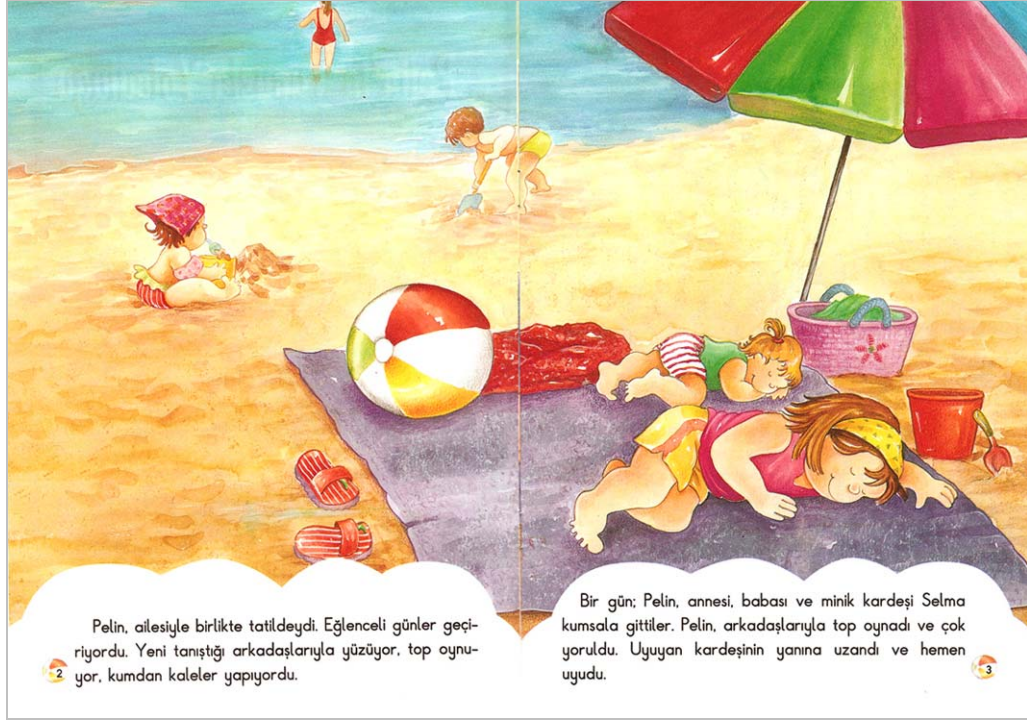
Tablo 6’daki “İllüstrasyon öğeleri arasındaki oran-orantı ilişkisi doğru resmedilmiş mi?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örneklemede bulunan 20 masal kitabındaki 141 illüstrasyonun uygun olduğu, 102 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu, 16 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

“Pelin’in Yunusla Yolculuğu” (Resim 20) adlı kitap “İllüstrasyon öğeleri arasındaki oran-orantı ilişkisi doğru resmedilmiş mi?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Çiloş’un Uçuşları” (Resim 21) adlı kitapta uygun olmayan bulunmuştur.

Tablo 6
İllüstrasyonlardaki Ögeler Arasındaki Oran-Orantı İlişkisinin Doğru
Resmedilmişliğine İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet f	Kısmen f	Hayır f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	11		
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	11		
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?	1	11	1
7. Kahraman Köpek Karabaş		6	9
8. Sarı Cıkcık Uçuyor		7	1
9. Mehmet'in Evi	3	9	2
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi	10	6	
12. Büyümem için Uyumam Gerek		10	
13. Hırsız Yılan	7	10	
14. Beyaz Kaşlı Kız	3	6	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi		9	
17. Çiloş'un Uçuşları		13	2
18. Kara Kedi Güzel Kedi		10	1
19. Hepimiz Çok Acıktık	11	5	
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	17		
TOPLAM	141	102	16

Resim 20: Pelin'in Yunusla Yolculuğu (ss.2, 3)

Resim 21: Çiloş'un Uçuşları (s.4)

“Pelin’in Yunusla Yolculuğu” (Resim 20) adlı kitaptaki illüstrasyondaki ögeler arasındaki oran-orantı ilişkisine dikkat edildiği görölmektedir. Figürlerin ve çevredeki nesnelerin birbiriyle olan oran-orantı ilişkisi uygun ve anlaşılır bir biçimde resmedilmiş. Ayrıca illüstrasyonda perspektifin uygulandığı da görölmektedir.

“Çiloş’un Uçuçları” (Resim 21) adlı kitaptaki illüstrasyondaki ögeler arasındaki oran-orantı ilişkisine dikkat edilmediği görölmektedir. Uğurböceği ve ağaç arasındaki oran-orantı ilişkisine dikkat edilmemiş. Uğurböceği ağaca göre olması gereken boyuttan daha büyük resmedilmiş.

İllüstrasyonlarda olay kahramanlarının ifade ediliş biçimi önemlidir. Yanlış bir bilgilenmeye neden olunmaması için kahramanlar doğru özelliklerle çizilmiş olmalıdır (Tür ve Turla, 1999, s.32).

3.1.7. “İllüstrasyonların biçemi birbiriyle uyumlu mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin I. bölümünde 3. soru olarak “İllüstrasyonların biçemi birbiriyle uyumlu mu?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 7’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

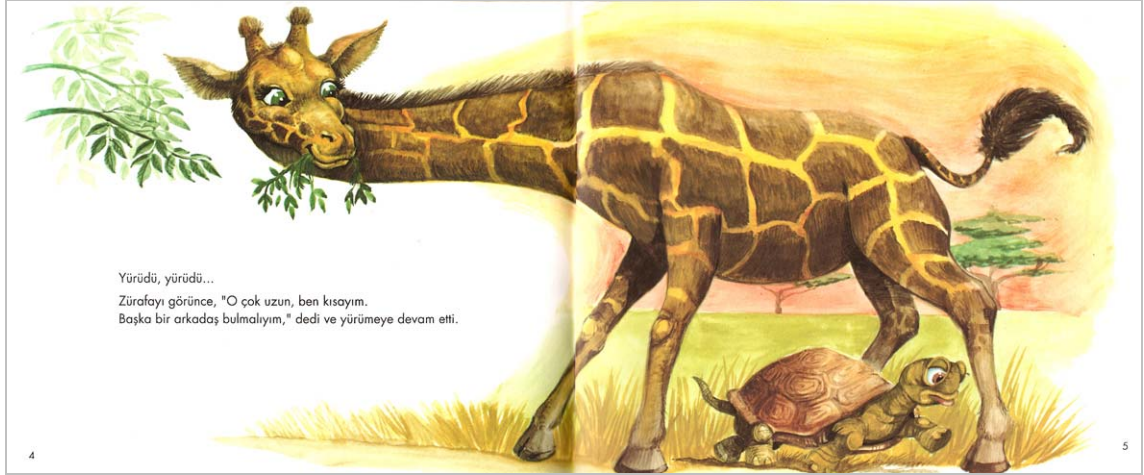
Tablo 7’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 19 “Evet”, 1 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 1, Minik Sıpa; 1, Polo ve Arkadaşı; 1, Poldi Uçuyor; 1, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 1, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 1, Sarı Cıkcık Uçuyor; 1, Mehmet’in Evi; 1, Cesur Terzi; 1, Şekillerin Eğlencesi; 1, Büyümem için Uyumam Gerek; 1, Hırsız Yılan; 1, Beyaz Kaşlı Kız; 1, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 1, Ay Dede ve Gece Perisi; 1, Çiloş’un Uçuçları; 1, Kara Kedi Güzel Kedi; 1, Hepimiz Çok Acıktık; 1 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 1 “Evet” yanıtı verilmiştir. Kahraman Köpek Karabaş; 1 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

Tablo 7’deki “İllüstrasyonların biçemi birbiriyle uyumlu mu?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 19 kitaptaki illüstrasyonların uyumlu olduğu, 1 kitaptaki illüstrasyonların kısmen uyumlu olduğu görülmektedir.

“Altın Uçurtma” adlı kitap (Resim 22, 23) “İllüstrasyonların biçemi birbiriyle uyumlu mu?” sorusuna göre uyumlu bulunmuştur.

Tablo 7
İllüstrasyonların Biçemlerinin Birbiriyle Uyumluluğuna İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=20)	Evet	Kısmen	Hayır
	f	f	f
1. Altın Uçurtma	1		
2. Minik Sıpa	1		
3. Polo ve Arkadaşı	1		
4. Poldi Uçuyor	1		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	1		
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?	1		
7. Kahraman Köpek Karabaş		1	
8. Sarı Cıkcık Uçuyor	1		
9. Mehmet'in Evi	1		
10. Cesur Terzi	1		
11. Şekillerin Eğlencesi	1		
12. Büyümem için Uyumam Gerek	1		
13. Hırsız Yılan	1		
14. Beyaz Kaşlı Kız	1		
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	1		
16. Ay Dede ve Gece Perisi	1		
17. Çiloş'un Uçuşları	1		
18. Kara Kedi Güzel Kedi	1		
19. Hepimiz Çok Acıktık	1		
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	1		
TOPLAM	19	1	-

Resim 22: Altın Uçurtma (ss. 4, 5)

Resim 23: Altın Uçurtma (ss.12, 13)

“Altın Uçurtma” adlı kitaba genel olarak bakıldığında kitapta yer alan bütün illüstrasyonlarının biçeminin birbiriyle uyumlu olduğu görülebilmektedir. İllüstrasyonlar, iyi bir çizim gücü ve kullanılan teknik ile her sayfada aynı kalitede görülüyor. Örnek olarak bu kitapta bulunan 2 illüstrasyona (Resim 22, 23) yer verilmiştir.

Sayfalarda birbirini takip eden resimlerin bir bütünlüğü sağlaması, her resimde olaydaki önemli öğelerin ön plana çıkarılması çocuğun kitap bütünlüğünde resim-metin ilişkisini kurmasını kolaylaştırır (Tür ve Turla, 1999, s.32).

3.1.8. “İllüstrasyonun boyutları işlevsellik bakımından yeterli mi?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin I. bölümünde 8. soru olarak “İllüstrasyonun boyutları işlevsellik bakımından yeterli mi?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 8’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

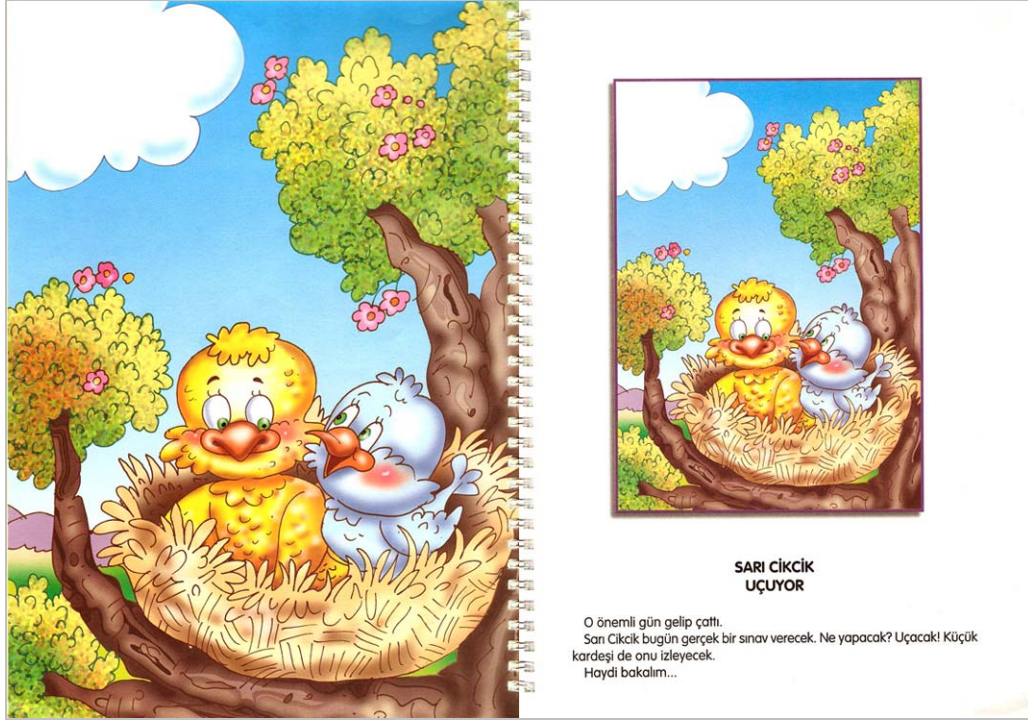
Tablo 8’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 242 “Evet”, 17 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 11, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 11, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 12, Sarı Cıkcık Uçuyor; 8, Mehmet’in Evi; 14, Cesur Terzi; 9, Şekillerin Eğlencesi; 16, Büyümem için Uyumam Gerek; 9, Hırsız Yılan; 17, Beyaz Kaşlı Kız; 9, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Ay Dede ve Gece Perisi; 9, Çiloş’un Uçuşları; 15, Kara Kedi Güzel Kedi; 11, Hepimiz Çok Acıktık; 16 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 17 “Evet” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 1, Kahraman Köpek Karabaş; 15 ve Büyümem için Uyumam Gerek; 1 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

Tablo 8’deki “İllüstrasyonun boyutları işlevsellik bakımından yeterli mi?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 242 illüstrasyonun uygun olduğu ve 17 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu görülmektedir.

“Sarı Cıkcık Uçuyor” (Resim 24) adlı kitaptaki illüstrasyonlar “İllüstrasyonun boyutları işlevsellik bakımından yeterli mi?” sorusuna göre uygun bulunmuştur.

Tablo 8
İllüstrasyon Boyutlarının İşlevsellik Bakımından Yeterliliğine İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet	Kısmen	Hayır
	f	f	f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	11		
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	11		
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?	12	1	
7. Kahraman Köpek Karabaş		15	
8. Sarı Cıkcık Uçuyor	8		
9. Mehmet'in Evi	14		
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi	16		
12. Büyümem için Uyumam Gerek	9	1	
13. Hırsız Yılan	17		
14. Beyaz Kaşlı Kız	9		
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi	9		
17. Çiloş'un Uçuşları	15		
18. Kara Kedi Güzel Kedi	11		
19. Hepimiz Çok Acıktık	16		
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	17		
TOPLAM	242	17	-

Resim 24: Sarı Cıkcık Uçuyor (s.2, 3)

“Sarı Cıkcık Uçuyor” (Resim 24) adlı kitapta yan yana iki sayfada aynı illüstrasyona yer verilmektedir. Soldaki sayfada sadece illüstrasyon bulunmaktadır. Spiral ciltleme yapıldığı için kitabın sayfası çevrilerek tamamen arkaya alınabiliyor. Metnin bulunduğu sayfada aynı illüstrasyona biraz daha küçük hali ile yer verilmektedir. Kitap okunurken dinleyicinin aynı anda karşıdan illüstrasyonu rahatlıkla görebileceği şekilde tasarlanmış. Kitap, okul öncesi dönemde kullanılmak için güzel bir alternatif sunuyor.

Okul öncesi dönemde kitaplardaki illüstrasyonlar, tamamen illüstrasyonla hazırlanmış olabileceği gibi her illüstrasyon için birer cümlelik yazılar kullanılarak da hazırlanabilir. İllüstrasyonlarla anlatım ağırlıklı olmalıdır (Güleryüz, 2003, s.163; Tür ve Turla, 1999, s.45)

3.2. İllüstrasyon ve Metin İlişkisine Yönelik Görüşler

Veri toplama materyalinde 2. bölüm olan “İllüstrasyon ve Metin İlişkisi” soru sırasına göre sunulmuştur.

3.2.1. “Kitabın kapağındaki illüstrasyon metni yansıtabiliyor mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin II. bölümünde 1. soru olarak “Kitabın kapağındaki illüstrasyon metni yansıtabiliyor mu?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 9’da 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 9’da görüldüğü gibi bu soruya 20 kitap için toplam; 10 “Evet”, 7 “Kısmen”, 3 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 1, Minik Sıpa; 1, Polo ve Arkadaşı; 1, Poldi Uçuyor; 1, Cesur Terzi; 1, Beyaz Kaşlı Kız; 1, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 1, Ay Dede ve Gece Perisi; 1, Kara Kedi Güzel Kedi; 1 ve Hepimiz Çok Acıktık; 1 “Evet” yanıtı verilmiştir. Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 1, Sarı Cıkcık Uçuyor; 1, Mehmet’in Evi; 1, Şekillerin Eğlencesi; 1, Hırsız Yılan; 1, Çiloş’un Uçuçları; 1 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 1 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 1, Kahraman Köpek Karabaş; 1 ve Büyümem için Uyumam Gerek; 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 9’daki “Kitabın kapağındaki illüstrasyon metni yansıtabiliyor mu?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabının kapağındaki 10 illüstrasyonun uygun olduğu, 7 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu, 3 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

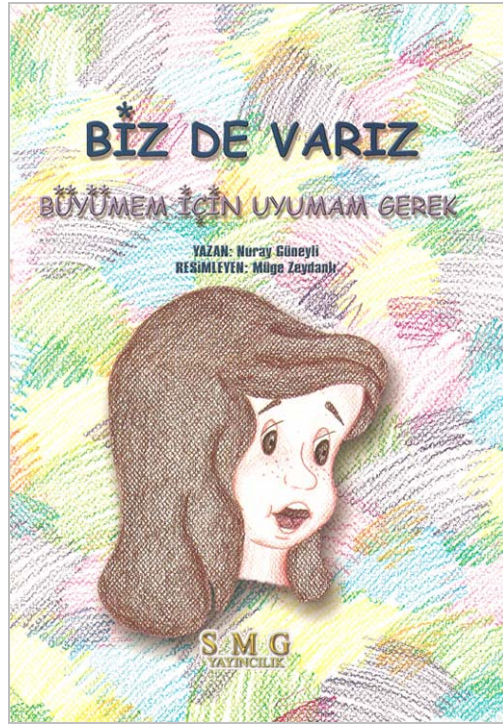
“Minik Sıpa” (Resim 25) adlı kitabın kapağındaki illüstrasyon “Kitabın kapağındaki illüstrasyon metni yansıtabiliyor mu?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Büyümem için Uyumam Gerek” (Resim 26) adlı kitabın kapağındaki illüstrasyon uygun bulunmamıştır.

Tablo 9
Kitabın Kapağındaki İllüstrasyonun Metni Yansıtabilmesine İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=20)	Evet f	Kısmen f	Hayır f
1. Altın Uçurtma	1		
2. Minik Sıpa	1		
3. Polo ve Arkadaşı	1		
4. Poldi Uçuyor	1		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu		1	
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?			1
7. Kahraman Köpek Karabaş			1
8. Sarı Cıkcık Uçuyor		1	
9. Mehmet'in Evi		1	
10. Cesur Terzi	1		
11. Şekillerin Eğlencesi		1	
12. Büyümem için Uyumam Gerek			1
13. Hırsız Yılan		1	
14. Beyaz Kaşlı Kız	1		
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	1		
16. Ay Dede ve Gece Perisi	1		
17. Çiloş'un Uçuşları		1	
18. Kara Kedi Güzel Kedi	1		
19. Hepimiz Çok Acıktık	1		
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı		1	
TOPLAM	10	7	3

Resim 25: Minik Sıpa (kapak)

Resim 26: Büyümem için Uyumam Gerek (kapak)

Resim 25’de görüldüğü gibi “Minik Sıpa” adlı kitabının kapağındaki illüstrasyon kitabın konusu hakkında bir bilgi vermektedir. Kitabın içeriğine bakıldığında illüstrasyonun vermiş olduğu bilginin doğru olduğu görülmektedir.

Resim 26’da görüldüğü gibi “Büyümem için Uyumam Gerek” adlı kitabın kapağında öncelikle kitap adını destekleyen, kolay anlaşılır bir illüstrasyon bulunmamaktadır. Kitabın içeriğine bakıldığında da bu illüstrasyonun kitabın konusu hakkında bir fikir edinmeye yardımcı olmadığı görülmektedir. Kapaktaki illüstrasyonda geniş bir yer verilen renkli çizgili fonun bu açıdan bakıldığında bir işlevselliği görülememektedir.

Çılgın’ın (2007, s.79) belirttiğine göre kitabın kapağındaki resim çok önemlidir. Çocuk kitabın içeriğini bilmeden bu resim sayesinde kitap hakkında ilk olarak fikir edinecektir. Bu sebeple kapak resmi içeriği özetleyecek mahiyette olmalıdır. Tür ve Turla’nın (1999, s.39) görüşüne göre; kitap kapağı kitabın içeriği hakkında etkili mesaj verecek şekilde düzenlenmiş olmalıdır. İyi bir illüstrasyon ve renklendirme önemlidir.

3.2.2. “İllüstrasyon metnin içeriğiyle uyumlu mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin II. bölümünde 2. soru olarak “İllüstrasyon metnin içeriğiyle uyumlu mu?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 10’da 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 10’da görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 181 “Evet”, 68 “Kısmen”, 10 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 8, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 11, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 8, Sarı Cıkcık Uçuyor; 1, Mehmet’in Evi; 1, Cesur Terzi; 9, Şekillerin Eğlencesi; 16, Büyümem için Uyumam Gerek; 8, Hırsız Yılan; 7, Beyaz Kaşlı Kız; 7, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Ay Dede ve Gece Perisi; 5, Çiloş’un Uçuçları; 8, Kara Kedi Güzel Kedi; 9, Hepimiz Çok Acıktık; 13 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 12 “Evet” yanıtı verilmiştir. Minik Sıpa; 3, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 4, Kahraman Köpek Karabaş; 11, Sarı Cıkcık Uçuyor; 5, Mehmet’in Evi; 13, Büyümem için Uyumam Gerek; 2, Hırsız Yılan; 10, Beyaz Kaşlı Kız; 2, Ay Dede ve Gece Perisi; 4, Çiloş’un Uçuçları; 6, Kara Kedi Güzel Kedi; 2, Hepimiz Çok Acıktık; 3 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 3 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 1, Kahraman Köpek Karabaş; 4, Sarı Cıkcık Uçuyor; 2, Çiloş’un Uçuçları; 1 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 2 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 10’daki “İllüstrasyon metnin içeriğiyle uyumlu mu?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 181 illüstrasyonun uyumlu olduğu, 68 illüstrasyonun kısmen uyumlu olduğu, 10 illüstrasyonun ise uyumlu olmadığı görülmektedir.

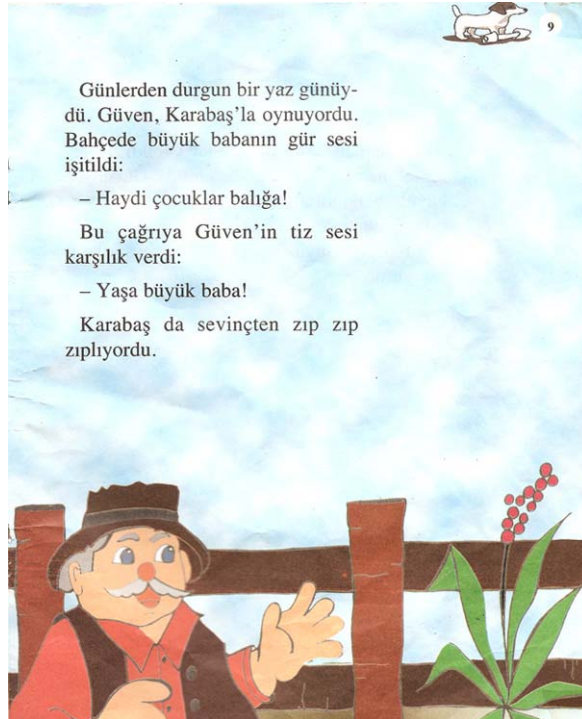
“Şekillerin Eğlencesi” (Resim 27) adlı kitaptaki illüstrasyonlar “İllüstrasyon metnin içeriğiyle uyumlu mu?” sorusuna göre uyumlu bulunurken, “Kahraman Köpek Karabaş” (Resim 28) adlı kitapta uyumlu olmayan illüstrasyonlar bulunmuştur.

Tablo 10
İllüstrasyonların Metnin İçeriğiyle Uyumluluğuna İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet	Kısmen	Hayır
	f	f	f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	8	3	
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	11		
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?	8	4	1
7. Kahraman Köpek Karabaş		11	4
8. Sarı Cıkcık Uçuyor	1	5	2
9. Mehmet'in Evi	1	13	
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi	16		
12. Büyümem için Uyumam Gerek	8	2	
13. Hırsız Yılan	7	10	
14. Beyaz Kaşlı Kız	7	2	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi	5	4	
17. Çiloş'un Uçuşları	8	6	1
18. Kara Kedi Güzel Kedi	9	2	
19. Hepimiz Çok Acıktık	13	3	
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	12	3	2
TOPLAM	181	68	10

Resim 27: Şekillerin Eğlencesi (s.11)

Resim 28: Kahraman Köpek Karabaş (s.9)

“Şekillerin Eğlencesi” (Resim 27) adlı kitapta yer alan illüstrasyonun metnin içeriğiyle tamamen uyumlu olduğu görülmektedir. Metinde geçen bütün öğeler illüstrasyonda açık bir şekilde görülebiliyor.

“Kahraman Köpek Karabaş” (Resim 28) adlı kitapta yer alan illüstrasyonun metnin içeriğiyle uyumlu olmadığı görülmektedir. Sayfada yer verilen metinde “Büyükbaba” karakterinin seslenme hareketi iyi bir şekilde yansıtılmamış. Daha çok illüstrasyonun sağında bulunan bitki ile ilgileniyormuş izlenimi veriyor. Metinde “Güven ve Karabaş” adlı karakterlerden bahsediliyor. Aktif bir rolü olan bu karakterlere illüstrasyonda yer verilmemiş. Bahsi geçen bir diğer öğe olan bahçe ise bir bitki ve çit ile verilmeye çalışılmış ama yeterli olamamış.

İllüstrasyon ve metin arasında bir kopukluk olmamasına özen gösterilmelidir (Şirin, 1994, s.153). Çocuk metinde sözü edilen ya da metni destekleyen önemli öğeleri mutlaka illüstrasyonda görebilmelidir (Tür ve Turla, 1999, s.30).

3.2.3. “İllüstrasyonlarda kullanılan renkler metne uygun seçilmiş mi?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin II. bölümünde 3. soru olarak “İllüstrasyonlarda kullanılan renkler metne uygun seçilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 11’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 11’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 154 “Evet”, 94 “Kısmen”, 11 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 11, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 9, Sarı Cıkcık Uçuyor; 2, Mehmet’in Evi; 6, Cesur Terzi; 9, Şekillerin Eğlencesi; 16, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Çiloş’un Uçuşları; 5, Kara Kedi Güzel Kedi; 11, Hepimiz Çok Acıktık; 14 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 13 “Evet” yanıtı verilmiştir. Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 2, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 13, Kahraman Köpek Karabaş; 10, Sarı Cıkcık Uçuyor; 6, Mehmet’in Evi; 8, Büyümem için Uyumam Gerek; 10, Hırsız Yılan; 15, Beyaz Kaşlı Kız; 9, Ay Dede ve Gece Perisi; 8, Çiloş’un Uçuşları; 10, Hepimiz Çok Acıktık; 2 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 1 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Kahraman Köpek Karabaş; 5, Hırsız Yılan; 2, Ay Dede ve Gece Perisi; 1 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 3 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 11’deki “İllüstrasyonlarda kullanılan renkler metne uygun seçilmiş mi?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 154 illüstrasyonun uygun olduğu 94 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu 11 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

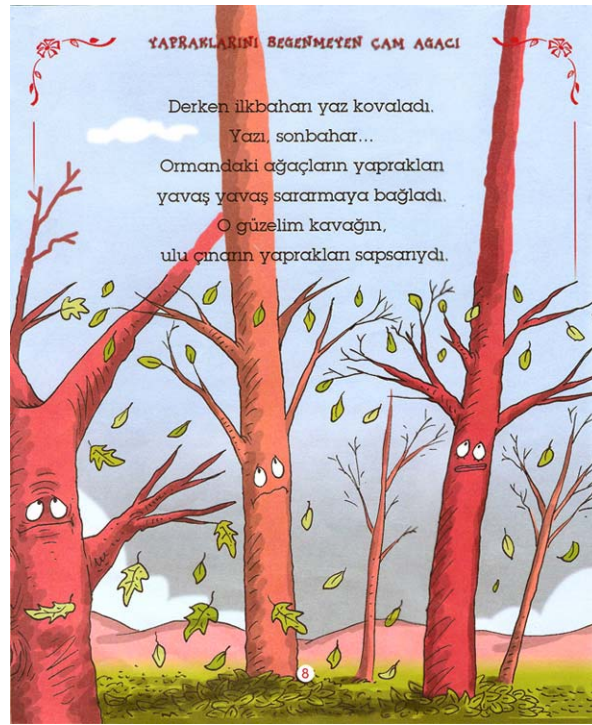
“Kara Kedi Güzel Kedi” (Resim 29) adlı kitaptaki illüstrasyonlar “İllüstrasyonlarda kullanılan renkler metne uygun seçilmiş mi?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı” (Resim 30) adlı kitapta uygun olmayan illüstrasyonlar bulunmuştur.

Tablo 11
İllüstrasyonlarda Kullanılan Renklerin Metne Uygun Seçilmişliğine İlişkin
Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet	Kısmen	Hayır
	f	f	f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	11		
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	9	2	
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?		13	
7. Kahraman Köpek Karabaş		10	5
8. Sarı Cıkcık Uçuyor	2	6	
9. Mehmet'in Evi	6	8	
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi	16		
12. Büyümem için Uyumam Gerek		10	
13. Hırsız Yılan		15	2
14. Beyaz Kaşlı Kız		9	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi		8	1
17. Çiloş'un Uçuşları	5	10	
18. Kara Kedi Güzel Kedi	11		
19. Hepimiz Çok Acıktık	14	2	
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	13	1	3
TOPLAM	154	94	11

Resim 29: Kara Kedi Güzel Kedi (ss.16, 17)

Resim 30: Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı (s.8)

“Kara Kedi Güzel Kedi” (Resim 29) adlı kitapta yer alan illüstrasyonda kullanılan renklerin metnin içeriğiyle tamamen uyumlu olduğu görülmektedir. Metinde geçen bütün ögeler için yapılan betimleme illüstrasyonla iyi bir şekilde desteklenmektedir.

“Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı” (Resim 30) adlı kitapta yer alan illüstrasyonda kullanılan renklerin metnin içeriğiyle uyumlu olmadığı görülmektedir. Metinde sonbahar mevsiminin gelmesiyle yaprakların sararmasından bahsediliyor. İllüstrasyonda ise yaprakların hemen hemen hepsinin dökülmüş olduğu görülüyor. İllüstrasyonda dökülen yaprakların rengi sarı tonlarında olması gerekirken yeşil tonları ile resmedilmiş.

Gülyüz’ün (2003, s.163) belirttiği gibi çocuk kitaplarında resimler, açık, anlaşılır ve konuya uygun olmalı, anlamı bütünlemelidir. Resimlerin renkleri, konuyu destekleyici olmalı, metindeki betimlemelerle örtüşmelidir.

3.3. İllüstrasyon ve Çocuk İlişisine Yönelik Görüşler

Veri toplama materyalinde 3. bölüm olan “İllüstrasyon ve Çocuk İlişkisi” soru sırasına göre sunulmuştur.

3.3.1. “İllüstrasyonda kullanılan renkler çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılmış mı?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin III. bölümünde 1. soru olarak “İllüstrasyonda kullanılan renkler çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılmış mı?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 12’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

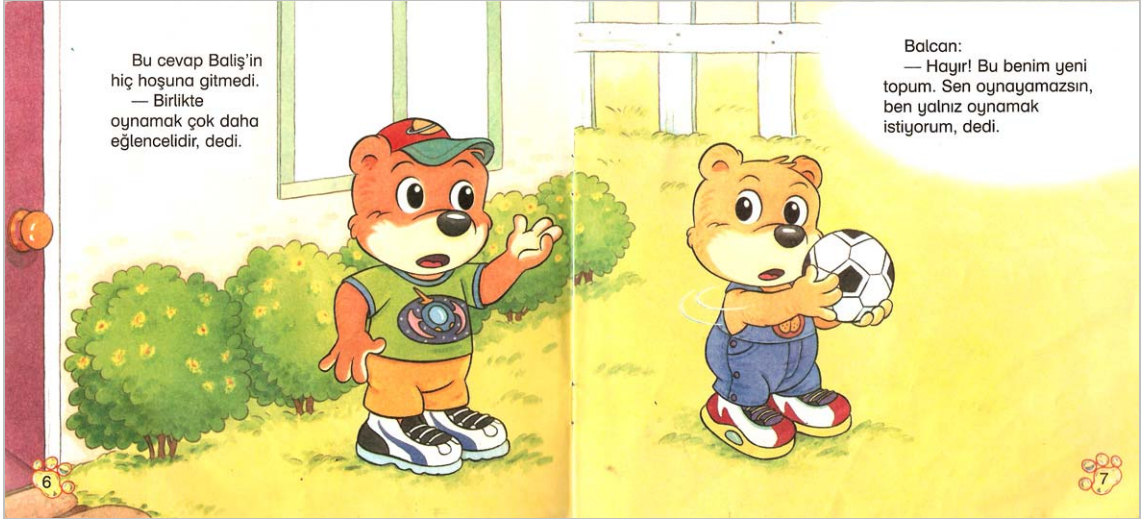
Tablo 12’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 141 “Evet”, 73 “Kısmen”, 45 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 11, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 11, Sarı Cıkcık Uçuyor; 8, Cesur Terzi; 9, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13, Kara Kedi Güzel Kedi; 11, Hepimiz Çok Acıktık; 16 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 17 “Evet” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 10, Mehmet’in Evi; 14, Şekillerin Eğlencesi; 16, Beyaz Kaşlı Kız; 9, Ay Dede ve Gece Perisi; 9 ve Çiloş’un Uçuşları; 15 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 3, Kahraman Köpek Karabaş; 15, Büyümem için Uyumam Gerek; 10 ve Hırsız Yılan; 17, “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 12’deki “İllüstrasyonda kullanılan renkler çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılmış mı?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabından; 141 illüstrasyonun uygun olduğu, 73 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu, 45 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

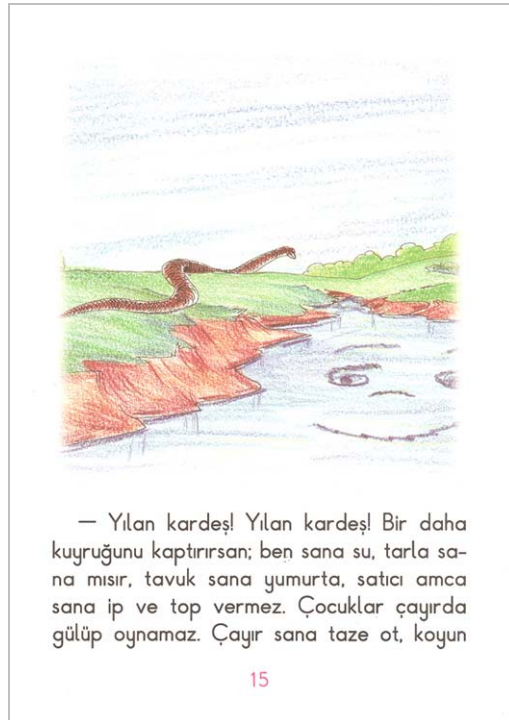
“Balcan Paylaşmayı Öğreniyor” (Resim 31) adlı kitaptaki illüstrasyonlar “İllüstrasyonda kullanılan renkler çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılmış mı?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Hırsız Yılan” (Resim 32) adlı kitapta uygun olmayan illüstrasyonlar bulunmuştur.

Tablo 12
İllüstrasyonlarda Kullanılan Renklerin Çocuğun İlgisini Çekecek Şekilde
Kullanımına İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet f	Kısmen f	Hayır f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	11		
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	11		
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?		10	3
7. Kahraman Köpek Karabaş			15
8. Sarı Cıkcık Uçuyor	8		
9. Mehmet'in Evi		14	
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi		16	
12. Büyümem için Uyumam Gerek			10
13. Hırsız Yılan			17
14. Beyaz Kaşlı Kız		9	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi		9	
17. Çiloş'un Uçuşları		15	
18. Kara Kedi Güzel Kedi	11		
19. Hepimiz Çok Acıktık	16		
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	17		
TOPLAM	141	73	45

Resim 31: Balcan Paylaşmayı Öğreniyor (ss.6, 7)

Resim 32: Hırsız Yılan (s.15)

Resim 31’de görüldüğü gibi “Balcan Paylaşmayı Öğreniyor” adlı kitapta yer alan illüstrasyonda renkler dengeli ve uyumlu bir biçimde kullanılmış. İllüstrasyondaki mekan resmedilirken kullanılan renklerin figürleri ön plana çıkartacak biçimde tercih edilmesi izleyicinin odaklanmasını kolaylaştırıcı bir etken oluşturmuş. Bu durum illüstrasyonu daha anlaşılır kılmış.

Resim 32’de görüldüğü gibi “Hırsız Yılan” adlı kitapta yer alan illüstrasyonda kullanılan renkler ilgi çekecek özellikte seçilmemiş. Renk uyumuna dikkat edilmemesi ve tekniğin özensiz kullanımı da anlaşılabilirliği ve dikkat çekiciliği olumsuz etkilemiş.

Tür ve Turla’nın (1999, s.33) belirttiği gibi birçok rengin bir arada kullanımında renkler arası uyum ve bütünlüğün sağlanması çok önemlidir. Renkler çizgi gücünden ön plana çıkmamalı renk ve çizginin kullanımı bir bütün oluşturmalıdır. Canlı renkler fon ile uyumlu olmalı dikkat dağıtmamalıdır. Şirin (1994, s.153) ise genel olarak canlı ve parlak renklerin çocukların ilgisini çektiğini belirtmiştir.

3.3.2. “İllüstrasyon çocuğun yaş seviyesine uygun mu?” Sorusuna İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin III. bölümünde 2. soru olarak “İllüstrasyon çocuğun yaş seviyesine uygun mu?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 13’de 20 kitap için verilmiş olan yanıtlar gösterilmiştir.

Tablo 13’de görüldüğü gibi, bu soruya 20 kitap için toplam; 130 “Evet”, 98 “Kısmen”, 31 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Altın Uçurtma; 11, Minik Sıpa; 9, Polo ve Arkadaşı; 11, Poldi Uçuyor; 23, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 9, Cesur Terzi; 9, Şekillerin Eğlencesi; 10, Balcan Paylaşmayı Öğreniyor; 13 Kara Kedi Güzel Kedi; 8, Hepimiz Çok Acıktık; 11 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 16 “Evet” yanıtı verilmiştir. Minik Sıpa; 2, Pelin’in Yunusla Yolculuğu; 2, Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 11, Kahraman Köpek Karabaş; 2, Sarı Cıkcık Uçuyor; 8, Mehmet’in Evi; 14, Şekillerin Eğlencesi; 6, Büyümem için Uyumam Gerek; 1, Hırsız Yılan; 13, Beyaz Kaşlı Kız; 9, Ay Dede ve Gece Perisi; 6, Çiloş’un Uçuşları; 15, Kara Kedi Güzel Kedi; 3, Hepimiz Çok Acıktık; 5 ve Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı; 1 “Kısmen” yanıtı verilmiştir. Popi’nin Yatağı Neden Islak?; 2, Kahraman Köpek Karabaş; 13, Büyümem için Uyumam Gerek; 9, Hırsız Yılan; 4 ve Ay Dede ve Gece Perisi; 3 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 13’deki “İllüstrasyon çocuğun yaş seviyesine uygun mu?” sorusuna ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde örnekleme bulunan 20 masal kitabındaki 130 illüstrasyonun uygun olduğu, 98 illüstrasyonun kısmen uygun olduğu, 31 illüstrasyonun ise uygun olmadığı görülmektedir.

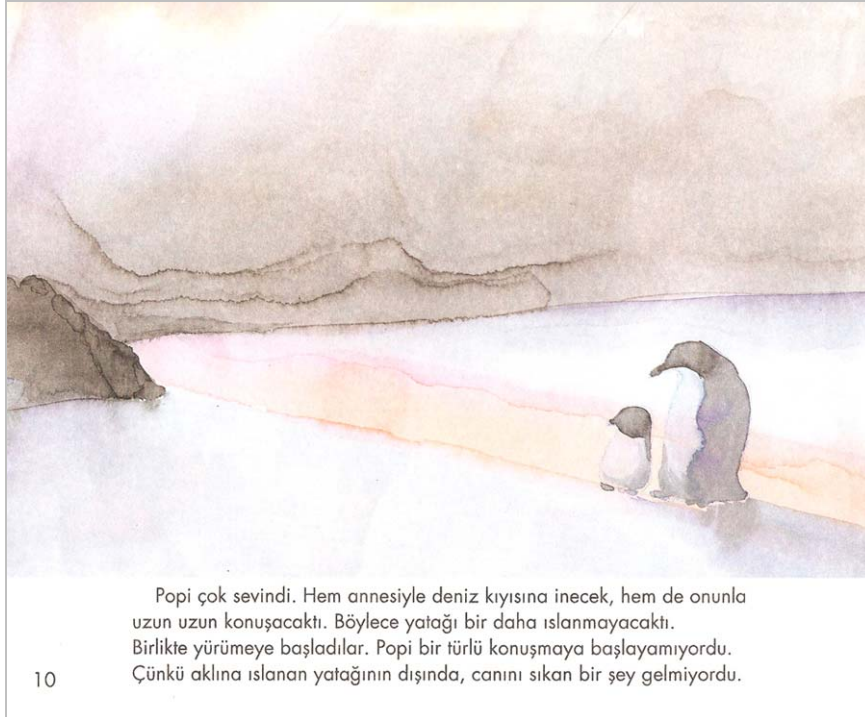
“Polo ve Arkadaşı” (Resim 33) adlı kitaptaki illüstrasyonlar “İllüstrasyon çocuğun yaş seviyesine uygun mu?” sorusuna göre uygun bulunurken, “Popi’nin Yatağı Neden Islak?” (Resim 34) adlı kitapta uygun olmayan illüstrasyonlar bulunmuştur.

Tablo 13
İllüstrasyonların Çocuğun Yaş Seviyesine Uygunluğuna İlişkin Görüşler

KİTAPLAR (n=259)	Evet	Kısmen	Hayır
	f	f	f
1. Altın Uçurtma	11		
2. Minik Sıpa	9	2	
3. Polo ve Arkadaşı	11		
4. Poldi Uçuyor	23		
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu	9	2	
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?		11	2
7. Kahraman Köpek Karabaş		2	13
8. Sarı Cıkcık Uçuyor		8	
9. Mehmet'in Evi		14	
10. Cesur Terzi	9		
11. Şekillerin Eğlencesi	10	6	
12. Büyümem için Uyumam Gerek		1	9
13. Hırsız Yılan		13	4
14. Beyaz Kaşlı Kız		9	
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor	13		
16. Ay Dede ve Gece Perisi		6	3
17. Çiloş'un Uçuşları		15	
18. Kara Kedi Güzel Kedi	8	3	
19. Hepimiz Çok Acıktık	11	5	
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı	16	1	
TOPLAM	130	98	31

Resim 33: Polo ve Arkadaşı (s. 9)

Resim 34: Popi'nin Yatağı Neden Islak? (s.10)

“Polo ve Arkadaşı” (Resim 33) adlı kitaptaki illüstrasyon okul öncesi dönem çocuğu için uygun bulunmuştur. Karakterlere açık ve anlaşılır bir biçimde ön planda yer verilmiş. İllüstrasyonda metindeki olay iyi bir biçimde yansıtılmış.

“Popi’nin Yatağı Neden Islak?” (Resim 34) adlı kitapta yer alan illüstrasyon uygun bulunmamıştır. İllüstrasyonda kullanılan renkler dikkat çekici özelliğe sahip değil. Ayrıntılara gerektiği kadar dikkat edilmemiş. Figürleri mekandan ayırabilmek ve dikkat çekmesini sağlamak için çizim gücünden ve renk kullanımından yararlanılmamış.

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik kitaplardaki illüstrasyonlar, anlaşılır, sevimli ve konuya uygun olmalıdır. İllüstrasyon, tek başına olayı anlatabilecek güçte olmalıdır. İllüstrasyonda kullanılan renkler betimlemelerle uyuşmalı, çocuğun dikkatini çekecek biçimde kullanılmalıdır. Parlak ve canlı renklerin kullanılması çocuk için illüstrasyonu ilgi çekici kılmaktadır. İllüstrasyon ile açıklandığı olay aynı sayfada olmalıdır. Çocuk sözü edilen ya da metni destekleyen önemli öğeleri mutlaka illüstrasyonda görmelidir. İllüstrasyonlarda çocuğun olayla kolay ilişki kurmasını kolaylaştıracak detaylara dikkat edilmelidir. Metinde geçen ayrıntılara yer verilmeli ve gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalıdır. Karakterlerin özellikleri doğru yansıtılmalıdır. İllüstrasyonlar hayal gücünü geliştirecek şekilde ve iyi illüstratörler tarafından çizilmeli, çocuğa neşe, keyif vermeli ve en önemlisi de sanat değeri taşımalı, estetik gelişimi sağlayacak şekilde seçilmelidir (Çılgın, 2007, s.78, 90; Tür ve Turla, 1999, 29-33).

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulgular ve yorumlar sonucunda ortaya konulan veriler doğrultusunda araştırmayla ilgili sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

- İllüstrasyonların biçimsel özelliklerine ilişkin genel olarak; illüstrasyonlarda vurgunun yerinde kullanımı, illüstrasyonların biçemlerinin birbiriyle uyumluluğu ve illüstrasyon boyutlarının işlevsellik bakımından yeterliliği açısından uygun bulunurken, kitabın kapağındaki illüstrasyonun dikkat çekiciliği, İllüstrasyonlarda karakterlerin hareketlerinin (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılması, illüstrasyonlardaki öğelerin renklerinin gerçeğe uygun kullanımı, illüstrasyonlarda figürlerin mekan ile ilişkisinin kurulması ve illüstrasyonlardaki öğeler arasındaki oran-orantı ilişkisinin doğru resmedilmesi açısından kısmen uygun bulunmuştur.
- İllüstrasyon ve metin ilişkisine yönelik genel olarak; kitabın kapağındaki illüstrasyonun metni yansıtabilmesi, illüstrasyonların metnin içeriğiyle uyumluluğu ve illüstrasyonlarda kullanılan renklerin metne uygun seçilmesi açısından kısmen uygun bulunmuştur.
- İllüstrasyon ve çocuk ilişkisine yönelik genel olarak; illüstrasyonlarda kullanılan renklerin çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılması ve illüstrasyonların çocuğun yaş seviyesine uygunluğu açısından kısmen uygun olduğu belirtilmiştir.

- Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda illüstrasyonlarda vurgunun yerinde kullanımı, illüstrasyonların biçemlerinin birbiriyle uyumluluğu ve illüstrasyon boyutlarının işlevsellik bakımından yeterliliği açısından uygun bulunmuştur.
- Kitabın kapağındaki illüstrasyonun dikkat çekiciliği, illüstrasyonlarda karakterlerin hareketlerinin (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılması, illüstrasyonlardaki öğelerin renklerinin gerçeğe uygun kullanımı, illüstrasyonlarda figürlerin mekan ile ilişkinin kurulması, illüstrasyonlardaki öğeler arasındaki oran-orantı ilişkisinin doğru resmedilmesi, kitabın kapağındaki illüstrasyonun metni yansıtabilmesi, illüstrasyonların metnin içeriğiyle uyumluluğu, illüstrasyonlarda kullanılan renklerin metne uygun seçilmesi, illüstrasyonlarda kullanılan renklerin çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılması ve illüstrasyonların çocuğun yaş seviyesine uygunluğu açısından kısmen uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu maddelere ilişkin genel olarak daha fazla dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Öneriler

Araştırma bulgularına göre uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik çeşitli önerilerde bulunulabilir.

4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Kitap hakkında ilk bilgiyi ve izlenimi veren kitap kapağındaki illüstrasyona daha fazla önem verilerek daha dikkat çekici özellikte hazırlanmasına özen gösterilmelidir.
- İllüstrasyonlarda karakterlerin hareketlerinin (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılması gerekmektedir.

- İllüstrasyonlardaki öğelerin renklerinin gerçeğe uygun kullanımına, illüstrasyonlarda figürlerin mekan ile ilişkisinin kurulmasına, illüstrasyonlardaki öğeler arasındaki oran-orantı ilişkisinin doğru resmedilmesine, kitabın kapağındaki illüstrasyonun metni yansıtabilmesine, illüstrasyonların metnin içeriğiyle uyumluluğuna, illüstrasyonlarda kullanılan renklerin metne uygun seçilmesine, illüstrasyonlarda kullanılan renklerin çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılmasına ve illüstrasyonların çocuğun yaş seviyesine uygunluğuna daha fazla özen gösterilmelidir.
- Okul öncesi dönemine yönelik kitapları resimleyen illüstratörlerin hitap ettiği kitleyi iyi tanıyarak bu dönemin gelişim özelliklerini dikkate alarak çocuğa daha uygun illüstrasyonlar hazırlayabilirler.
- Okul öncesi eğitimi veren kurumlarda çalışan öğretmenler ve ebeveynler bu araştırmadan yararlanarak okul öncesi dönem çocuğuna uygun illüstrasyonları içeren kitapları seçebilirler.

4.2.1. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Masal kitaplarındaki illüstrasyonlara yönelik okul öncesi eğitimi veren kurumlardaki öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmalar desenlenebilir.
- Masal kitaplarındaki illüstrasyonların niteliklerini ortaya koymaya yönelik farklı araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanılarak araştırmalar yapılabilir.
- Okul öncesi dönemden sonraki dönemlere yönelik masal kitaplarındaki illüstrasyonların niteliklerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılabilir.

EKLER

EK	<u>Sayfa</u>
1. KİTAP LİSTESİ	88
2. VERİ TOPLAMA MATERYALİ	89

EK 1**KİTAP LİSTESİ**

1. Altın Uçurtma
2. Minik Sıpa
3. Polo ve Arkadaşı
4. Poldi Uçuyor
5. Pelin'in Yunusla Yolculuğu
6. Popi'nin Yatağı Neden Islak?
7. Kahraman Köpek Karabaş
8. Sarı Cıkcık Uçuyor
9. Mehmet'in Evi
10. Cesur Terzi
11. Şekillerin Eğlencesi
12. Büyümem için Uyumam Gerek
13. Hırsız Yılan
14. Beyaz Kaşlı Kız
15. Balcan Paylaşmayı Öğreniyor
16. Ay Dede ve Gece Perisi
17. Çiloş'un Uçuşları
18. Kara Kedi Güzel Kedi
19. Hepimiz Çok Acıktık
20. Yapraklarını Beğenmeyen Çam Ağacı

EK 2

VERİ TOPLAMA MATERYALİ

I. İLLÜSTRASYONLARIN BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1. Kitabın kapağındaki illüstrasyon dikkat çekici mi?	☐	☐	☐
2. İllüstrasyonda vurgu yerinde kullanılmış mı?	☐	☐	☐
3. İllüstrasyonda karakterlerin hareketleri (jest, mimik, duygu vs.) doğru yansıtılmış mı?	☐	☐	☐
4. İllüstrasyondaki öğelerin renkleri gerçeğe uygun kullanılmış mı?	☐	☐	☐
5. İllüstrasyonda figürlerin mekan ile ilişkisi kurulmuş mu?	☐	☐	☐
6. İllüstrasyon öğeleri arasındaki oran-orantı ilişkisi doğru resmedilmiş mi?	☐	☐	☐
7. İllüstrasyonların biçemi birbirleriyle uyumlu mu?	☐	☐	☐
8. İllüstrasyonun boyutları işlevsellik bakımından yeterli mi?	☐	☐	☐
II. İLLÜSTRASYON VE METİN İLİŞKİSİ			
1. Kitabın kapağındaki illüstrasyon metni yansıtabiliyor mu?	☐	☐	☐
2. İllüstrasyon metnin içeriğiyle uyumlu mu?	☐	☐	☐
3. İllüstrasyonda kullanılan renkler metne uygun seçilmiş mi?	☐	☐	☐
III. İLLÜSTRASYON VE ÇOCUK İLİŞKİSİ			
1. İllüstrasyonda kullanılan renkler çocuğun ilgisini çekecek şekilde kullanılmış mı?	☐	☐	☐
2. İllüstrasyon çocuğun yaş seviyesine uygun mu?	☐	☐	☐

KAYNAKÇA

Aral, Neriman, Adalet Kandır ve Münevver Can Yaşar. **Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı**. Ya-pa Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş., İstanbul: 2002.

Alpay, Meral. “Çocuk Kitaplarının Okul Öncesinde Dil Gelişimine Etkisi ve Okul Döneminde Okul başarısına Katkısı”. Binbir Kitap, Çocuk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi. Cilt:1, Sayı:1. Mavi Bulut Yayınları. İstanbul: 1998 (Tür, ve Turla, 1999, s. 14’deki alıntı).

_____. **Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim Semineri**. Ya-Pa Yayınları, İstanbul: 1984.
Konar, Elif. “Çocuğun Geliminde Kitabın Önemi”, **Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu’na sunulan bildiri** (Ankara. 04-06 Ekim 2006), s.465’deki alıntı.

Alpay, Meral ve R. Anhegger. **Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları**. Cem Yayınevi. İstanbul: 1975 (Tür, ve Turla, 1999, s. 14-15’deki alıntı).

Alpöge G. **Çocuk ve Dil. Türkçede Sıfatların Kullanımı ve Çocuğun Gelişimi Açısından İncelenmesi**. Doğan Kardeş Kitaplığı-15, Bilim Dizisi:1. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul: 1991 (Tür, ve Turla, 1999, s. 14’deki alıntı).

Altunışık, Remzi, Recai Coşkun, Engin Yıldırım, Serkan Bayraktaroğlu. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. Sakarya Kitabevi, Adapazarı: 2001.

Arıcı, Ali Fuat. “İlköğretim Üçüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Öğrenci Eğitimine Katkıları”. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. 2001

Asher, Mustafa. **Grafik Sanatlar Yorum Tarihi**. GS Yayını, 1983 (Tanır, 2001, s.32’deki alıntı).

Başal, Handan Asude. **Okul Öncesi Eğitime Giriş**. Vipaş Yayınları, Bursa: 1998.

Becer, Emre. **İletişim ve Grafik Tasarım**. İkinci Basım. Dost Kitabevi Yayınları. Ankara: 1999.

Bee, H., The Growing Child. Harper Collins Collage Publishers. 1995 (Tür, ve Turla, 1999, s. 14'deki alıntı).

Çakır, Kadriye. “6-12 Yaş Çocuklar İçin Yapılmış İllüstrasyonların Değerlendirilmesi ve Yeni İllüstrasyon Önerileri”. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı. 2001

Çılgın, Alev Sınar. **Çocuk Edebiyatı**. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul: 2007.

Çolakoğlu, H. “Serpil Ural’ın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri”. **Kervan Edebiyat-Kültür-Sanat ve İrfan Dergisi**. Mayıs Haziran. Yıl:1, Sayı:4, Sistem Ofset. Ankara: 1998 (Tür, ve Turla, 1999, s. 14-15'deki alıntı).

Davidson, J. **Emergent Literacy and Dramatic Play in Early Education**. Delmar Publisers. 1996 (Tür, ve Turla, 1999, s. 14-15'deki alıntı).

Demirdöğen, Pınar. “Milli Eğitim Tarafından Yayınlanan 6-15 Yaş Arası Çocukların Okuyabileceği Kitapların Eğiticilik ve Görsellik Açısından Tasnifi, Dil ve Anlatım Yönlerinden Eleştirel Bir Şekilde İncelenmesi”.Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. 2003.

Dilidüzgün, Selahattin. **Çağdaş Çocuk Yazını**. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul: 2004.

Gökşen, Enver Naci. **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız**. Remzi Yayınevi, İstanbul: 1985, ss.62-63. Dilidüzgün, Selahattin. **Çağdaş Çocuk Yazını**. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul: 2004. s.24'deki alıntı.

Görgü, Ali. “Masalların Çocuğun Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimine Katkısı”, **2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu’na sunulan bildiri** (Ankara. 04-06 Ekim 2006), s.540.

Gönen, Mübeccel. “Dil Gelişiminde Çocuk Kitaplarının Rolü”. **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**. Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü. Ankara: 2005. 24 Mart 2008 tarihinde http://www.milenyumcocuk.net/forum/RSS_topic_feed.asp?FID=4 adresinden erişildi.

Güleryüz, Hasan. **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**. İkinci Baskı. Pegem A Yayıncılık, Ankara: 2003

Hetnerington, E. M. ve R.D. Parke. **Child Psychology**. Mc. Graw-Hill, Inc. Printed in U.S.A. (Tür, ve Turla, 1999, s. 14’deki alıntı).

Jennings, Simon. **Advanced Illustration and Design**. A Quarto Book. London: 1987. (Keş, 2001, s.34’deki alıntı.).

Kangel, Refika. “7-12 Yaş Çocuklar İçin İllüstrasyon”. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı. 1994.

Keş, Yusuf. “Görsel İletişimde İllüstrasyonun kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım”. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı. 2001.

Kıbrıs, İbrahim. **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**. Eylül Yayınevi, Ankara: 2000.

Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, **Tebliğler Dergisi**. Sayı: 2562, 2004. 15 Mart 2008 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486_.html adresinden erişildi.

Oğuzkan, Ferhan. **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Beşinci Baskı. Emel matbaacılık San. Ankara: 1997 (Tür, ve Turla, 1999, s. 56'daki alıntı).

Oğuzkan, Ferhan.ve G. Oral. **Okul Öncesi Eğitimi**. Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul: 1983 (Başal, 1998, s.3'deki alıntı).

Oktay, Ayla ve Ebru Aktan Kerem. “Okul Öncesi Dönem (5-6 Yaş) Çocuklarına Yönelik Okumaya Hazırlık Programı”. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.

“Okul öncesi eğitim neden önemlidir?” 20 Nisan 2008 tarihinde <http://www.cocukgelisim.com/okuloncesi.htm> adresinden erişildi.

Onur, B., Çocuk ve Ergen Gelişimi. İmge Kitabevi. İkinci Baskı. Ankara: 1995 (Tür, ve Turla, 1999, s. 14'deki alıntı).

Öncül, Nilüfer. “İllüstrasyon Yöntemleri ve Çocuk Masal Kitaplarında Biçimsel Çözümler (Bir Masal Kitabı Örneği)”. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1989.

Pekmezci, Hasan. **Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Etkinliklerin Önemi**. Okul Öncesi Eğitim ve Sorunları, Ted Yayınları, Ankara: 1983 (Tür, ve Turla, 1999, s.12'deki alıntı).

Sarı, Nihan. “Çocuk Kitapları İllüstrasyonları Üzerine Bir Araştırma ve Bir Örneklem”. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim Öğretmenliği Programı. 2006.

Senemoğlu, Nuray. Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Stop Matbaacılık. Ankara: 1997. Tür, Gülseren ve Ayşe Turla. **Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap**. Ya-pa Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş., İstanbul: 1999. s.14'deki alıntı.

Sever, Sedat. "Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır?" **2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'na sunulan bildiri** (Ankara. 04-06 Ekim 2006), s.46.

Sürmeli, Kader. "Türkiye'de 7-12 Yaş Seviyesi Masal Kitapları İllüstrasyonlarına Eleştirel Bir Bakış ve Öneriler". Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı. 2004

Şirin, Mustafa Ruhi. **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul: 1994.

Tanır, Nuray. "Grafik Tasarım Elemanlarının İllüstrasyondaki Yeri". Yayınlanmamış Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi. 2001

Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilen nitel bir araştırma tekniği: görüşme. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**. 24: 543-559. Karadağ, Ruhan ve Mehmet Gültekin. "İlkokuma Yazma Öğretiminde Çözümleme ve Bireşim Yöntemlerinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri" adlı makale. 2007. s.6'daki alıntı. 15 Mayıs 2008 tarihinde http://eku.comu.edu.tr/index/3/1/rkaradag_gultekin.pdf adresinden erişildi.

Tek, Özgür. "Bilimsel Görüntüleme Tarihi". **Bilim ve Teknik TÜBİTAK Yayınları**. Ankara Nisan 2000. Sayı:389 (Keş, 2001, s.38'deki alıntı).

Tuğrul, Belma ve Nihan Feyman. “Okul Öncesi Çocukları İçin Hazırlanmış Resimli Öykü Kitaplarında Kullanılan Temalar” **2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu’na sunulan bildiri** (Ankara. 04-06 Ekim 2006), s.387.

Tür, Gülseren ve Ayşe Turla. **Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap**. Ya-pa Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş., İstanbul: 1999.

Tür, Gülseren ve I. Canbolat. **Çocuk Kitapları**. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi yayını No:4, Ankara: 1985. (Tür, ve Turla, 1999, s. 14’deki alıntı).

Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**. 24 Mart 2008 tarihinde www.tdk.gov.tr adresinden erişildi.

Yavuzer, Haluk. **Çocuğu Tanımak ve Anlamak**. Dördüncü Basım. Remzi Kitabevi A.Ş., İstanbul: 2004

_____. **Çocuk Psikolojisi**. Ondokuzuncu Basım. Remzi Kitabevi A.Ş., İstanbul: 2000

_____. **Çocuğunuzun İlk 6 Yılı**. 2. Basım. Remzi Kitabevi A.Ş., İstanbul: 1998.

Yörükoğlu, A. Çocuk Ruh Sağlığı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. Üçüncü Baskı. Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara:1980 (Tür, ve Turla, 1999, s. 27’deki alıntı).

Zembat, Rengin ve Polat Unutkan. **Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri**. Ya-pa Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş., İstanbul: 2001.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayınları, Ankara: 2006.